

A close-up photograph of a pig's head, showing its ear and snout. The pig is eating hay. The background is a blurred green field.

kinderboerderijen besluit

juni 2016

De intrinsieke waarde van het dier,
zijn soorteigen natuurlijke behoeften
en voorlichting daarover
zijn altijd het uitgangspunt

Inhoud ...

Voorwoord	4
Inleiding	5
Educatie	6
Het goede voorbeeld	6
Welke diersoorten op de kinderboerderij	8
Gedumpte dieren	8
Huisvesting	9
Aanbevelingen	10
Gezondheid	10
Stereotiep gedrag	12
Inperkingen	12
Benaderen en hanteren	13
Transport	14
Fokken en opvang	14
Herplaatsing	15
Levensbeëindiging	16
Toezicht en veiligheid	16
Personeel	18
Paard en pony	19
Ezel	23
Koe en andere runderen	27
Schaap	30
Geit	33
Varken	36
Kip	39
Konijn	44
Cavia	48
Rat	52
Watervogels (eenden, gans, zwaan)	55
Duif	59
Volièrevogel	62

Voorwoord

“Het beheren van een kinderboerderij doe je goed of je doet het niet!”

Waarom een Kinderboerderijenbesluit?

Initiatiefnemers en organisaties hebben samengewerkt aan het Kinderboerderijenbesluit omdat de huidige wet- en regelgeving niet voldoet aan de richtlijnen zoals die zouden moeten gelden in aansluiting op de werkelijke welzijnsbehoeften van dieren op de kinderboerderij. De huidige wet- en regelgeving en het keurmerk voor kinderboerderijen zoals deze momenteel gehanteerd worden door de branche, medewerkers en gemeenten zijn basale richtlijnen en doen geen recht aan de werkelijke welzijnsbehoeften van dieren gehouden op de kinderboerderij.

De initiatiefnemers maken zich grote zorgen over het welzijn van dieren op kinderboerderijen en vinden dat zowel de branche, de bezoeker en eigenlijk iedereen in Nederland, beter op de hoogte moeten zijn van de welzijnsbehoeften van dieren op de kinderboerderij. Dezelfde problematiek en standpunten gelden ook voor stadsboerderijen en hertenkampen. In dit besluit worden richtlijnen en regels gegeven voor het houden van dieren op een kinderboerderij. Wij hopen dat dit Kinderboerderijenbesluit als leidraad gaat dienen voor verantwoord beheer en dat het dierenwelzijn hierdoor geborgd wordt op alle kinderboerderijen (stadsboerderijen en hertenkampen) in Nederland.

Sandra van de Werd
Stichting Comité Dierennoodhulp

Fina van der Ahe en Estera Waas
Stichting Dierenvangnet

Inleiding

Het bestaansrecht van een kinderboerderij wordt ontleend aan het doel dat de kinderboerderij in de maatschappij heeft. Onderstaande uitgangspunten staan in volgorde van belangrijkheid:

1. De intrinsieke waarde van het dier en de educatie daarover dient het uitgangspunt te zijn.
Dat wil zeggen: de waarde die het dier zelf heeft met zijn kwaliteiten en eigenschappen, die losstaat van de waarde die het dier voor de mens heeft. Het doel van de kinderboerderij is mensen te laten zien hoe je dieren met respect benadert en behandelt, uitgaande van het perspectief van het dier. Een goede kinderboerderij brengt bezoekers respect voor dieren bij.
2. Educatie over de afkomst van dierlijke producten als melk, vlees en eieren.
3. Buurtfunctie

In dit Besluit worden de aard en welzijnsbehoeften van het dier op de eerste plaats gezet. Een goede kinderboerderij houdt rekening met de behoeften van het dier en zorgt ervoor dat het dier een kwalitatief optimaal leven leidt. Er is respect voor en kennis van dieren.

Educatie

Een kinderboerderij heeft een belangrijke educatieve functie. Kinderen kunnen er immers kennis maken met dieren, meer over hen te weten komen en er leren hoe ze met dieren om behoren te gaan.

Kinderboerderijen behoren daarom belangrijke informatie aan kinderen te verstrekken over hoe ze het beste met hun konijn, cavia en andere dieren om kunnen gaan. En over wat belangrijk is om aan te denken bij de verzorging en huisvesting van hun eigen huisdier om ervoor te zorgen dat het dier zich prettig voelt. Kinderen kunnen hierdoor leren om op een respectvolle manier met dieren om te gaan. Dit alles geldt natuurlijk niet alleen voor de dieren op de kinderboerderij die als huisdier gehouden worden. Het is ook buitengewoon belangrijk dat kinderen educatie krijgen over hoe men op respectvolle wijze om dient te gaan met dieren die doorgaans gebruikt worden als productiedieren en dat zij voorlichting krijgen over hoe anders deze dieren in de vee-industrie worden behandeld.

Het goede voorbeeld

De kinderboerderij moet het goede voorbeeld geven, de juiste informatie verstrekken en toezicht houden op hoe de kinderen met de dieren om gaan. Wanneer je bijvoorbeeld konijnen opsluit in een konijnenflat geef je het slechte voorbeeld. Je leert kinderen zo immers niet dat het voor een konijn belangrijk is om met een soortgenoot gehuisvest te worden, omdat het een groepsdier is en zich anders erg eenzaam gaat voelen. In plaats daarvan zou de kinderboerderij kinderen juist moeten leren dat het belangrijk is dat een dier zich naar zijn natuurlijke behoeften kan uiten. Dus dat een konijn wordt gehouden met één of meerdere soortgenootjes en dat hij kan huppelen, graven en knagen. Dat kan hij niet in een hokje, maar wel in een grote konijnenren of konijnenberg. Toezicht is daarnaast uitermate belangrijk. Immers alleen met voldoende toezicht leer je kinderen dat ze niet zomaar ieder dier kunnen oppakken, omdat sommige dieren daardoor angstig worden.

Informatie

Kinderboerderijen moeten het goede voorbeeld geven. Zij behoren goede informatie te verstrekken over hoe je met je huisdier om hoort te gaan. Daarnaast zouden kinderboerderijen voorlichting moeten geven over hoe er in ons land wordt omgegaan met productiedieren. Niet alleen de mooie kanten behoren aandacht te krijgen, ook de minder fraaie behoren aan bod te komen. Alleen op die manier breng je kinderen echt respect bij voor dieren en laat je ze het verschil zien tussen de vee-industrie en de plekken waar de dieren een beter leven hebben. Door kinderen hiervan bewust te maken kunnen zij beter hun eigen keuzes hierin maken.

Voorlichting over voerbeleid

Om ziekmakende vervetting tegen te gaan en om te voorkomen dat de dieren ongezond voedsel binnen krijgen is het belangrijk dat de dieren in principe door de bezoekers niet gevoerd worden. Het is noodzakelijk dat hierover goede en duidelijke informatie wordt verstrekt zodat de bezoekers begrijpen dat ze in het belang van de gezondheid van de dieren ze niet mogen voeren.

Welke diersoorten op de kinderboerderij

De in dit Kinderboerderijenbesluit hieronder besproken diersoorten zijn koeien, paarden, pony's, ezels, geiten, varkens, schapen, watervogels, duiven, konijnen, cavia's en ratten. Ook volièrevogels worden besproken, al zijn die eigenlijk niet geschikt voor een kinderboerderij.

Dieren die beslist niet op een kinderboerderij thuishoren alleen al vanwege de slechte voorbeeldfunctie, maar ook omdat dit dieren zijn die ongeschikt zijn om in gevangenschap te leven omdat hun welzijn als ze gehouden worden op een kinderboerderij ernstig wordt aangetast, zijn:

- Exoten; bijvoorbeeld kangoeroe, kameel, lama, struisvogel en tropische vissen
- Nachtdieren; bijvoorbeeld chinchilla en vleermuis
- Roofvogels; bijvoorbeeld uil en valk
- Roofdieren; bijvoorbeeld vos, wasbeer, fret, marter en bunzing
- Reptielen; bijvoorbeeld schilpad, slang en salamander

Gedumpte dieren

Sommige mensen zien een kinderboerderij als een plek waar je een huisdier kan dumpen wanneer je er genoeg van hebt. Kinderboerderijen krijgen hierdoor regelmatig de vraag of ze een huisdier willen opvangen. Ook komt het met regelmaat voor dat er een dier over het hek wordt gezet. Dieren die afgedankt worden behoeven hulp. Een kinderboerderij heeft daarom de plicht om er zorg voor te dragen dat deze dieren op een goede plek terecht komen. Zij kan dat doen door de bezoeker die laat weten van zijn huisdier af te willen door te verwijzen naar een opvangcentrum dat speciaal hiervoor bedoeld is. Wanneer een dier op de kinderboerderij gedumpt wordt, dient de kinderboerderij er zorg voor te dragen dat het dier in een speciaal daarvoor bedoeld opvangcentrum belandt. Een kinderboerderij kan dit dumpen deels al voorkomen door op een duidelijk zichtbare plek goede voorlichting te geven over waar men wél afstand van zijn dieren kan doen. Daarnaast kan men via voorlichting en educatie laten zien hoe je huisdieren behoort te huisvesten en te verzorgen zodat mensen wat langer gaan nadenken voordat ze een dier in huis nemen.

Huisvesting

Het uitgangspunt bij de huisvesting is de natuurlijke behoefte van het dier.

- Groeps- of kuddedieren worden in groepen of tenminste in koppels gehouden.
- Dieren hebben onderliggende familie- en vriendschapsbanden waar rekening mee gehouden dient te worden.
- Dierenverblijven worden zo ingericht dat het dier soorteigen natuurlijk gedrag kan vertonen (mogelijkheid tot wroeten, modderbad, graven, klimmen, zandbak, zitstokken, zonnebad en waterbad). Wettelijke maten moeten geen leidraad zijn: dit zijn minimum maten en niet geschikt voor een 24-uurs leefomgeving. Er dient bij de huisvesting gekeken te worden naar de werkelijke soorteigen behoeften van het dier.
- Dieren hebben de mogelijkheid (liefst een 24-uurs mogelijkheid) om naar buiten te kunnen.
- Dieren hebben altijd de mogelijkheid beschutting (schuilstal) op te zoeken tegen zon, regen en wind.
- Dieren hebben zowel binnen als buiten de mogelijkheid om zich terug te trekken indien zij geen zin hebben in contact met mensen.
- Er wordt rekening gehouden met het klimaat van de verblijven, de juiste temperatuur en relatieve luchtvochtigheid (tocht, ventilatie, isolatie).
- Er bevinden zich geen scherpe randen enz. in een verblijf, waar dieren zich aan kunnen verwonden of materiaal met giftige stoffen, waar ze aan kunnen knagen.
- Bodemdekking van zowel binnen- als buitenverblijven voldoet aan de behoeften van het dier.
- Verlichting: bepaalde TL-buizen geven trillingen waar bijv. vogels niet goed tegen kunnen. Het verlichten met kunstlicht moet zo veel mogelijk tegemoetkomen aan de lengte van de dagen en het bioritme van het dier.

Aanbevelingen

- Bij nieuw te bouwen verblijven of hokken worden het natuurlijke gedrag van, en de veiligheid voor het dier, als uitgangspunt genomen.
- Men dient er rekening mee te houden dat bij de opleidingen dierverzorging nog uit gegaan wordt van de standaard minimum hokmaten, maar dat de kennis over de behoefte van dieren steeds groter wordt en de inzichten veranderen.

Gezondheid

- Bij ziekte wordt een veearts of dierenarts geraadpleegd. Bij twijfel over het oordeel van de arts wordt een second-opinion gevraagd.
- Medische verrichtingen worden alleen uitgevoerd door, of in overleg met, een dierenarts.
- Rantsoen wordt per dier berekend, rekening houdend met de mate van beweging en fysieke gesteldheid.
- Dieren krijgen voldoende ruwvoer.
- Er is een lijst beschikbaar met soort en hoeveelheid groenten en fruit dat elk dier mag eten. Deze lijst is inzichtelijk voor het personeel.
- Beschimmeld voer wordt onder geen enkel beding gegeven.
- Dieren worden ingeënt tegen ziekten, omdat er op een kinderboerderij altijd gevaar is voor insleep en versleep door de vele bezoekers.
- Hoeven worden bekapt door iemand met een opleiding en ervaring.
- Er is een kalender op de kinderboerderij aanwezig waarop alle te verrichten preventiemaatregelen worden vermeld, zoals ontwormen of wormonderzoek aanvragen, inenting en, hoeven bekappen.
- Er is een logboek waar alle ziekten, gedragsveranderingen, problemen en verrichtingen in bijgehouden worden per dier. Dit logboek is inzichtelijk voor het personeel en wordt altijd aan de veearts overhandigd bij een probleem met het dier. Het logboek wordt bijgehouden door de gediplomeerde dierverzorger.

- Er is een dagelijkse briefing/overdracht/logboek, zodat de medewerkers weten wat de geschiedenis is van een dier en hoe er de komende tijd gehandeld moet worden.
- Alle dieren hebben altijd de beschikking over vers drinkwater.
- Verblijven worden regelmatig goed gereinigd/uitgemest en eventueel ontsmet.
- Er mogen geen resten van ontsmettings- en schoonmaakmiddelen achterblijven in de verblijven.
- Er is een professionele quarantaineruimte aanwezig.
- Er is een aparte ruimte waar een ziek dier rust en verzorging krijgt om te herstellen.
- Er zijn warmtelampen aanwezig voor dieren met ondertemperatuur.

Aanbevelingen

- Een kalender met daarop vermeld alle te verrichten preventiemaatregelen hangt in de kantine van de boerderij.
- Een overdrachtsagenda of schrift ligt voor iedereen inzichtelijk in de kantine. Een goede kalender en goed monitoren kost meer werk, maar bespaart uiteindelijk kosten, omdat problemen eerder gesignaleerd worden en er preventief gehandeld wordt.
- Voor de meeste dieren is groenvoer geen overbodige luxe. Winterwortelen zijn bij boerderijen voor een klein bedrag te bestellen. Veel boerderijen kunnen gratis 'afvalgroenten en -fruit' ophalen bij supermarkten, groentewinkels, markten en biologische winkels.
- Omdat het weekend erg druk is, is het aan te bevelen om na het weekend, voor het welzijn van de dieren, de kinderboerderij tenminste één dag voor bezoekers te sluiten.

Stereotiep gedrag

Verminderd welzijn kan bij kinderboerderijdieren op verschillende manieren tot uiting komen. Dieren kunnen probleemgedrag gaan vertonen, zoals apathisch, angstig of agressief gedrag. Dieren die stereotiep gedrag vertonen zijn herkenbaar aan steeds dezelfde schijnbaar doelloze beweging die ze maken. Dit gedrag ontstaat door structurele stresssituaties, zoals bijvoorbeeld verveling of huisvesting die niet voldoet aan de soorteigen natuurlijke behoeften van het dier en dit komt bij uitstek voor bij dieren in gevangenschap. Voorbeelden hiervan zijn weven bij paarden (heen en weer bewegen van hoofd en voorbenen), maar ook stangbijten bij varkens. Dit is een manier van het dier om om te gaan met een niet optimale situatie, en vooral ook een uiting van verminderd welzijn. Andere uitingen zijn beschadigend gedrag. Zo pikken bijvoorbeeld kippen zichzelf, maar soms ook hun soortgenoten kaal. Dit komt ook voor bij papegaaien (kaalplukken) en paarden. Daarnaast lijken andere dieren zich volkomen normaal te gedragen, maar ook dan kan er sprake zijn van verminderd welzijn door structurele stress. Daarom is het zo belangrijk dat medewerkers op de kinderboerderij zeer goed op de hoogte zijn van de soorteigen behoeften van het dier.

Inperkingen

Bewegingsruimte wordt niet onnodig beperkt. Dieren worden niet binnengehouden als er geen ophokplicht is of een besmettelijke ziekte op de boerderij zelf heerst. Er zijn veel diersoorten die prima tijdens openingstijden los over het terrein kunnen lopen. Dieren worden niet geleewiekt of onthoord, snavels worden niet gekapt etc.

Aanbevelingen

- Vogels die nog kunnen vliegen, worden stap voor stap met het buitenterrein bekend gemaakt en kunnen aanleren dat ze voedsel krijgen als ze binnenkomen. Op deze manier blijven de dieren in de meeste gevallen op de boerderij ook al kunnen ze overdag (of 24 uur per dag) vrij buiten rondscharrelen. Sommige avonturiers gaan wat verder, maar kunnen met eten teruggelokt worden. Het dier blijft op deze manier bij de boerderij, maar kan wel zijn eigen gang gaan en een 'vrij' leven leiden.
- Eenmalig kortwieken aan één vleugel, door een ervaren medewerker uitgevoerd, tot de dieren gewend zijn, kan ook een optie zijn voor bepaalde vogels.

Benaderen en hanteren

- Bij benadering van een dier door een mens wordt rekening gehouden met de aard van het dier. Een dier kan de neiging hebben om te vluchten, omdat het conform het soorteigen gedrag de neiging heeft de mens te zien als een predator.
- Elk dier krijgt de tijd te wennen, te ruiken, te kijken en zelf toenadering te zoeken.
- Dieren worden nooit zonder begeleiding opgepakt.
- Als bezoekers contact kunnen maken met dieren moeten deze dieren altijd een plek hebben om zich terug te trekken als ze niet geaaid willen worden. Door bebording en handhavend handelen van het personeel moet duidelijk zijn dat de bezoekers het dier daar ook met rust moeten laten.

Aanbevelingen

- Bij elk dier wordt aan het personeel/vrijwilligers uitgelegd hoe je de verschillende diersoorten het best kunt benaderen en eventueel oppakken.
- Bij de dierverblijven staat uitleg over de natuurlijke leefomstandigheden van het dier. Daarbij wordt ook uitgelegd dat een dier bijvoorbeeld een prooidier is en waarom deze dieren het eng vinden om opgepakt te worden. Dit zorgt voor meer begrip en kennis bij bezoekers.
- Bezoekers uitleggen dat wanneer een dier wegrent het niet benaderd wil worden.
- Er dienen borden geplaatst te worden met informatie om bovenstaande punten te verduidelijken.

Transport

- Men dient zich op de hoogste te stellen van de transportmogelijkheden. Is er een deugdelijke trailer of bench beschikbaar? Heeft het dier bepaalde behoeften tijdens het transport, bij bijvoorbeeld kou of hitte?
- Dieren worden alleen bij hoge nood getransporteerd: een transport levert altijd stress op en is daarom niet wenselijk.
- Als een dier ziek is, komt de dierenarts of veearts naar de boerderij. Alleen als het niet anders kan, worden dieren met een voor het dier deugdelijk transportmiddel naar een dierenarts vervoerd.

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt met dieren als de kinderboerderij geen plek heeft, dan wel niet over voldoende middelen beschikt, om de dieren tot hun natuurlijke dood op de boerderij te huisvesten en te verzorgen. Elk nest zorgt ervoor dat er ergens anders weer een dier teveel is, bijv. in de opvang. Bij elk nestje zitten mannelijke dieren die vaak niet geplaatst kunnen worden en via de achterdeur naar de handel of de slacht gaan.
- Als er plek is voor een nieuw dier in de groep wordt gekeken bij opvangplekken of er nog dieren zijn die een 'huis' zoeken. Voor een goede koppeling wordt advies gevraagd aan een deskundige.
- Mannelijke dieren worden gecastreerd.
- Alleen bij ernstige onoplosbare problemen met een dier op de boerderij (gedragsproblemen of het dier past niet in de groep) kan er gekeken worden naar een andere goede locatie waar het dier kan leven. Er wordt in die gevallen een contract afgesloten waarin staat dat het dier nooit geslacht of verhandeld zal worden.
- Kinderboerderijen onderhouden actief een netwerk met andere kinderboerderijen, zodat dieren indien nodig herplaatst kunnen worden zonder dat zij in de handel (Marktplaats) terechtkomen.

Aanbevelingen

- Kinderboerderijen kunnen opvangorganisaties benaderen om hen te helpen bij bijvoorbeeld het opvangen van jonge dieren. Een kinderboerderij kan op deze manier educatie geven over het huidige probleem van overvolle opvangen, tegelijkertijd aan bezoekers toch jonge dieren laten zien en bovendien zo mogelijk helpen bij het herplaatsen van de dieren.
- Dieren zijn (in ieder geval binnen de context van een kinderboerderij) geen verhandelbare en verhuurbare producten. Extra inkomsten kunnen door de kinderboerderij bijvoorbeeld worden gegenereerd uit de opbrengst van het geven van voorlichting/workshops, werven van sponsors, adoptie op afstand, verkoop van tweedehands spullen, oud papier of hapjes en drankjes in een kantine, maar niet uit de handel in dieren of het verhuren van dieren.

Herplaatsing

- Dieren worden niet te koop aangeboden. Dieren zijn geen verhandelbare producten; dit is niet de functie van een kinderboerderij.
- Als dieren gedragsproblemen vertonen, wordt er altijd eerst contact met een dierenarts opgenomen om lichamelijke oorzaken uit te sluiten. Daarna wordt er contact gezocht met een specialist in dierengedrag van het betreffende dier, bijv. een gespecialiseerde opvang. Als alles geprobeerd is en het dier echt niet op de boerderij kan blijven, moet er gezocht worden naar een nieuwe plek waar het dier wel gelukkig kan leven.
- Er wordt bij herplaatsing een contract afgesloten waarin staat dat het dier nooit geslacht of verhandeld zal worden.

Levensbeëindiging

- Dieren kunnen oud worden op de boerderij waar ze leven. De kinderboerderij neemt zo verantwoordelijkheid voor de dieren die ze huisvest en geeft hiermee het juiste signaal af aan de bezoekers. Als je een dier neemt, zit je de gehele rit uit, ook als het dier gebreken krijgt en oud wordt.
- Medische kosten mogen geen reden zijn om een dier te euthanaseren. Dieren gaan niet naar de slacht.
- Dieren worden alleen bij uitzichtloos lijden door een dierenarts op locatie geëuthanaseerd.

Toezicht en veiligheid

Kinderboerderijen komen niet altijd prettig in het nieuws. Soms breekt er brand uit en komen er dieren om. Ook komt het helaas regelmatig voor dat dieren na sluitingstijd worden getreiterd, mishandeld of gestolen. Kinderboerderijen moeten hun dieren daartegen beschermen. Dat kan door goede brandpreventiemaatregelen en bijvoorbeeld een alarminstallatie die afgaat bij rookontwikkeling. Om mishandeling te voorkomen, dienen weiden en knuffelhoeken alleen voor het publiek geopend te zijn als de beheerder of een andere gekwalificeerde medewerker hier toezicht op kan houden. Als de beheerders naar huis gaan, mag het niet zo zijn dat de dieren vogelvrij zijn. Daarom moet er voldoende toezicht zijn op de dieren, ook na sluitingstijd. Dit kan worden bewerkstelligd door de aanwezigheid van een beheerder die er ook na sluitingstijd is, omdat hij op het terrein woont. Een andere manier van beter toezicht is het plaatsen van bewakingscamera's en alarminstallaties. En soms is het verstandiger om de dieren voor hun eigen veiligheid na sluitingstijd op te hokken. Bij onraad moet er altijd een mobiel nummer gebeld kunnen worden, dat vermeld staat op een bord bij de ingang. Op plekken waar de veiligheid van de dieren niet voldoende gewaarborgd kan worden, zou men geen kinderboerderij moeten willen hebben.

- De beheerder is eindverantwoordelijke op de kinderboerderij en aanspreekpunt.
- Vrijwilligers die met dieren werken, zijn op de hoogte van het soorteigen gedrag van de diersoorten op de kinderboerderij. De eindverantwoordelijke moet ervoor zorgen dat de vrijwilligers de nodige informatie krijgen.
- De boerderij moet na sluitingstijd mensen buiten houden. Om mensen af te schrikken of buiten te houden, worden veiligheidsmaatregelen genomen zoals lampen die aangaan bij beweging, hoge hekken, deugdelijk hang- en sluit werk, schrikdraad, camerabewaking en alarm met een contract met de meldkamer van een bewakingsbedrijf.
- Kleine dieren worden niet opgepakt zonder toezicht en toestemming. Er zijn borden aanwezig bij de verblijven, die duidelijk maken dat dit niet mag.
- Er is 24 uur per dag één personeelslid bereikbaar om naar de boerderij te komen, mocht dit nodig zijn. Op het bord op het hek van de kinderboerderij staat duidelijk vermeld hoe in geval van calamiteiten te handelen.

Aanbevelingen

- Overleg met betrokken buurtbewoners over het in de gaten houden van de boerderij na sluitingstijd.
- Zorg voor lichten die aan gaan als iemand in de buurt komt. Dit schrikt af.
- Dieren moeten na openingstijd zo gehuisvest worden dat ze niet bereikbaar zijn voor mensen met kwade bedoelingen: staldeuren op slot, hekken bij de boerderij hoog genoeg en goed afgesloten.
- Zo mogelijk permanente bewoning (beheerderwoning) op de boerderij.

Personeel

- De beheerder is eindverantwoordelijke op de kinderboerderij en aanspreekpunt. De beheerder heeft tenminste een MBO-3-opleiding Dierverzorging. De voorkeur gaat echter uit naar een MBO-4-opleiding Manager Dierverzorging.
- Er wordt een goed communicatieplan ontwikkeld om ervoor te zorgen dat problemen met dieren altijd op tijd ontdekt worden, ook als de eindverantwoordelijke dierverzorger niet aanwezig is. Alle beslissingen rondom de dieren (zoals rantsoen en verblijven) worden gemaakt in samenspraak met de dierverzorger.
- Nieuw te starten kinderboerderijen moeten een MBO-4-opgeleid Manager Dierverzorging in dienst hebben.
- Vrijwilligers die met dieren werken, zijn op de hoogte van het soorteigen gedrag van de diersoorten op de kinderboerderij. De eindverantwoordelijke moet ervoor zorgen dat de vrijwilligers de nodige informatie krijgen.

Paard en pony

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor paarden wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van het paard/pony.
- Paarden/pony's zijn kuddedieren en dienen derhalve te worden gehouden met één of meerdere soortgenoten samen.
- Paarden/pony's hebben ook in de stal altijd contact met een soortgenoot.
- Als paarden/pony's worden gehouden in een box, heeft die box een oppervlakte van minimaal tweemaal de stokmaat van het paard in het kwadraat. Indien de groep groter is dan vier paarden kan voor de meerdere paarden volstaan worden met minimaal 1,7 maal de stokmaat in het kwadraat.
- Bij twee paarden/pony's is het buitengebied minimaal 1 ha.
- Het buitengebied waar paarden/pony's worden gehouden, is op zodanige wijze ontworpen, gebouwd en onderhouden dat het bij de dieren geen pijn of letsel wordt veroorzaakt.
- De paarden/pony's hebben ten minste 6 uur per dag weidegang.
- Paarden die buiten worden gehouden, beschikken over permanent toegankelijke schuilgelegenheid.

Gezondheid

- Paarden krijgen ruim ruwvoer, minimaal 1.2 kg hooi (DS) per 100kg lichaamsgewicht. Dit wordt aangevuld met een kleine hoeveelheid krachtvoer (verdeeld in kleine porties over de dag) en een liksteen voor paarden. Gras in het vroege voorjaar en najaar vergroot de kans op hoefbevangenheid. Voer dit dan ook niet teveel ineens.
- Hooi e.d. is absoluut schimmelvrij en wordt goed uitgeschud of afgespoeld om stof en eventuele schimmelsporen er vanaf te halen.
- Er is altijd vers water aanwezig.
- Een paard moet soorteigen gedrag kunnen vertonen: het dier loopt een groot deel van de dag buiten, is met soortgenoten.
- Wanneer een paard ziek is, wordt er direct een dierenarts geraadpleegd.
- Indien nodig dient het zieke paard op een rustige, droge en tochtvrije plek apart gezet te kunnen worden.
- Paarden worden ontwormd.

- Er komt regelmatig een hoefsmid langs voor het onderhouden van de hoeven. De hoeven en gang van het paard worden dagelijks in de gaten gehouden.
- De hoeven van het paard worden dagelijks schoongemaakt.
- Het gebit wordt jaarlijks gecontroleerd door een paardentandarts. Controleer of de paardentandarts ook daadwerkelijk een relevante opleiding heeft. Bij het toedienen van de inentingen kan ook de dierenarts het gebit inspecteren. Bij jonge paarden die nog wisselen wordt er minimaal twee maal per jaar een gebitscontrole uitgevoerd.
- Maatregelen worden genomen ter preventie van wormen. Er zijn verschillende wormsoorten die met verschillende middelen geweerd worden. Op de verpakking staat wanneer de behandeling herhaald moet worden.

Inperkingen

- Een paard mag niet aangebonden gehuisvest worden.
- Staarten worden niet gecoupeerd.

Benaderen en hanteren

- Een paard wordt rustig benaderd.
- Een paard wordt van de zijkant benaderd aangezien daar zijn ogen naar toe gericht zijn.
- Laat de stem horen als men het paard benadert. Blijf zo mogelijk op een afstand staan en laat het paard naar jou toekomen. Dit geldt zeker als men met bezoekers het verblijf betreedt. Een paard wordt met halster op een plek gehouden als dit nodig is voor onderzoek of behandeling.
- Een paard wordt door iedereen benaderd zoals het dier gewend is. Vaak worden de dieren van links benaderd. Zorg dan ook dat allen die het paard benaderen dit op deze wijze doen. Dit geeft duidelijkheid. Is het op de kinderboerderij rechts, leer dit dan ook aan de mensen die bij de paarden komen.
- Een paard wordt geborsteld/ gepoetst als onderdeel van de normale noodzakelijke huid- en vachtverzorging. Overmatig recreatief borstelen kan stress veroorzaken.
- Er wordt niet gereden op de paarden en pony's.
- Zwepen worden niet gebruikt.

Transport

Er gelden voor het transport van paarden wettelijke eisen. Daarnaast de volgende punten:

- Paarden worden geduldig behandeld. Als het paard te gestrest is, laat hem dan even lopen alvorens het opnieuw te proberen.
- De bodem van het transportmiddel is zo gemaakt dat een paard niet kan uitglijden.

- Leg wat van het paard zijn eigen bodembedekking in de wagen, zodat zijn geur er al in zit.
- Het transportmiddel beschikt over verlichting.
- Het kan warm worden in de trailer/wagen dus kleed het paard niet warm aan.
- Het paard wordt niet te kort aangeliend.
- Bij aankomst op de plaats van bestemming wordt een paar minuten gewacht met het openen van het transportmiddel en het uitladen van het paard. Het paard moet niet leren dat stilstaan 'uitstappen' betekent.

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt met paarden op een kinderboerderij. Hengsten worden gecastreerd.
- Er zijn veel mensen die ooit een paard genomen hebben maar het dier nu niet meer kunnen houden. Verwaarlozing of de slacht kunnen hiervan het gevolg zijn. Vang als kinderboerderij zoveel mogelijk van dit soort paarden op en haal geen paarden bij een fokker.
- Het voordeel van samenwerken met een opvangcentrum is dat wanneer een paard naar de kinderboerderij gehaald wordt, gekozen kan worden op basis van karakter en ervaringen.

Herplaatsing

- Bij gedragsproblemen worden eerst lichamelijke oorzaken uitgesloten. Daarna wordt contact gezocht met een specialist zoals een gespecialiseerde opvang. Het belang van het dier staat op nummer één. Zijn de problemen een last voor de bezoekers of voor andere dieren en verzorgers dan wordt de situatie zo aangepast dat de bezoekers het dier anders benaderen, zodat het paard zich beter voelt.
- Als niets helpt, kan gezocht worden naar een nieuwe plaats waar het paard de rest van haar leven kan blijven. Hierbij wordt rekening gehouden met vriendschappen met andere paarden: twee maatjes uit elkaar halen, kan ernstige gevolgen hebben voor het welzijn van een paard.

Levensbeëindiging

- Een paard/pony verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Een paard kan ouder worden dan 25 jaar (zelfs 50). Ouderdom en hierdoor mogelijk stijgende verzorgingskosten mogen geen reden zijn om zich van het dier te ontdoen. Alleen uitzichtloos lijden mag een reden zijn het leven van het paard te beëindigen. Euthanasie gebeurt op locatie door een dierenarts, tenzij het niet anders kan. Het dier wordt niet geslacht.

Toezicht en veiligheid

- De paarden staan zo gehuisvest dat bezoekers er niet zelf bij kunnen.
- De paarden hebben een ruim verblijf waarin ze ook hun gevoel van veiligheid krijgen door de aanwezigheid van vluchtmogelijkheden.
- Een paard kan altijd een veilige, rustige plek opzoeken.
- Er wordt geen prikkeldraad gebruikt in de omheining.
- Als een paard of pony wordt vastgezet, wordt gebruikgemaakt van een paniekhak/paardenknoop, zodat het paard weg kan als hij in paniek raakt.

Ezel

Huisvesting

- Bij de inrichting van het verblijf wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van de ezel.
- De stalruimte moet minimaal 6 m² per ezel zijn. De stal is alleen om te schuilen of voor de nacht.
- Naast dit verblijf moet de ezel een weide ter beschikking hebben van minimaal 300 m² per koppel.
- Ezels worden in groepen gehuisvest, minimaal met zijn tweeën.
- Ezels moeten altijd een plek hebben om te schuilen. Ezels hebben geen waterdichte vacht. Ook bij warm weer hebben ze een schaduwplek nodig.
- Ezels zijn namelijk goed in ontsnappen, daarom moet het verblijf voorzien zijn van een stevige afrastering.

Gezondheid

- Ezels eten graag door als ze iets lekker vinden. Voorkom overeten door een te groot voedselaanbod.
- Ezels zijn dieren die van oorsprong sober leven. Paardenbrok wordt daarom niet gegeven. Dit is te voedingrijk voor ze en dus ongeschikt.
- Een ezel is gevoelig voor been- en voetkwalen bij verkeerde voeding en te natte ondergrond: houd beide zodoende goed in de gaten.
- Geef een ezel voldoende ruwvoer van goede kwaliteit, maar met weinig eiwitten (gerst, haver of tarwestro zijn zeer geschikt). Wortels kunnen een goede aanvulling op het menu zijn.
- Een liksteen voor ezels voldoet in de zoutbehoefte, maar bevat niet alle vitaminen. Als gekozen wordt voor een menu zonder krachtvoer dienen de vitaminen en mineralen aangevuld te worden met speciale poeders of vloeistoffen.
- De vacht van ezels behoeft niet zo veel zorg als die van een paard, maar zeker in de periode van rui is het goed om de ezel te borstelen om de losse haren te verwijderen. Laat een ezel wennen aan het borstelen en doe het daarom toch regelmatig.
- Ezels worden op schema ontwormd.
- Er komt regelmatig een hoefsmid die ervaring heeft met ezels langs voor onderhoud aan de hoeven.
- Hoeven en beenwerk worden dagelijks gecontroleerd.

- Het gebit wordt jaarlijks gecontroleerd door een paardentandarts. Controleer of de paardentandarts ook daadwerkelijk een opleiding heeft in deze richting. Bij het toedienen van de inenting kan ook de dierenarts het gebit inspecteren.
- Zorg dat een ezel niet op kale grond staat. Dan bestaat er kans dat hij teveel zand binnenkrijgt en zandkoliek krijgt.
- Wanneer een ezel ziek is wordt er direct een dierenarts geraadpleegd.
- Indien nodig dient de zieke ezel op een rustige, droge en tochtvrije plek apart gezet te kunnen worden.

Inperkingen

- Een ezel wordt niet aangebonden gehouden, behalve bij behandeling of verzorging.
- Zwepen worden niet gebruikt.

Benaderen en hanteren

- Een ezel wordt rustig benaderd.
- Laat de stem horen als men het dier benadert. Blijf zo mogelijk op een afstand staan en laat de ezel naar jou toekomen. Dit geldt zeker wanneer men met bezoekers het verblijf betreedt.
- Een ezel geeft aan of hij meer of minder afstand wil en kan bijten of schoppen als men te dichtbij komt terwijl dat ongewenst is. Ook spelgedrag kan bestaan uit schoppen of bijten. Medewerkers van de kinderboerderij horen daarom op de hoogte te zijn en kennis te hebben over het gedrag van ezels.
- Een ezel wordt met halster op een plek gehouden als dit nodig is voor onderzoek of behandeling.
- Een ezel wordt door iedereen benaderd zoals het dier gewend is. Vaak worden de dieren van links benaderd. Zorg dan ook dat allen die de ezel benaderen dit op deze wijze doen. Dit geeft duidelijkheid. Is het op de kinderboerderij rechts, leer dit dan ook aan de mensen die bij de ezels komen.
- Er wordt niet gereden op de ezels.
- Zwepen worden niet gebruikt.
- Geef de ezel wat afleiding door af en toe met hem te lopen of te 'spelen'.

Transport

Er gelden voor het transport van ezels wettelijke eisen. Daarnaast de volgende punten:

- De ezel wordt met geduld benaderd.
- De bodem van het transportmiddel is zo gemaakt dat de ezel niet kan glijden.
- Leg wat van de ezels eigen bodembedekking in de wagen, zodat zijn geur er al in zit.
- Er is verlichting.
- Het kan warm worden in de trailer. Houd hier rekening mee met het aankleden van het dier.
- De ezel wordt niet te kort aangelijnd.
- De borststang in de meeste trailers hangt te laag voor dwergezels, let hierop.

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt met ezels op een kinderboerderij. Hengsten worden gecastreerd.
- Er zijn mensen die een ezel aangeschaft hebben en deze nu niet meer kunnen of willen houden. Vang als kinderboerderij zoveel mogelijk van deze dieren op en haal ze niet bij een fokker.
- Het voordeel van samenwerken met een opvangcentrum is dat een ezel uitgekozen kan worden op basis van karakter en ervaringen.

Herplaatsing

- Bij gedragsproblemen worden eerst lichamelijke oorzaken uitgesloten. Daarna wordt contact gezocht met een specialist, zoals een gespecialiseerde opvang. Het belang van het dier staat op nummer één. Zijn de problemen een last voor de bezoekers of voor andere dieren en verzorgers dan wordt de situatie zo aangepast dat de bezoekers het dier anders benaderen zodat de ezel zich beter voelt.
- Als niets helpt, kan gezocht worden naar een nieuwe plek waar de ezel de rest van zijn/haar leven kan blijven. Hierbij wordt rekening gehouden met vriendschappen met andere ezels of paarden/pony's: twee maatjes uit elkaar halen kan een diepe wond achterlaten.

Levensbeëindiging

- Een ezel verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Een ezel kan ouder worden dan 30 jaar (zelfs 50). Ouderdom en hierdoor mogelijk stijgende verzorgingskosten mogen geen reden zijn het dier weg te doen van de kinderboerderij.
- Alleen uitzichtloos lijden mag een reden zijn het leven van de ezel te beëindigen. Euthanasie gebeurt door een dierenarts op locatie, tenzij het niet anders kan. Het dier wordt niet geslacht.

Toezicht en veiligheid

- De ezels staan zo gehuisvest dat bezoekers er niet zelf bij kunnen.
- Een ezel kan altijd een veilige, rustige plek opzoeken.
- Een ezel wordt niet de hele dag geborsteld door kinderen. Dit gebeurt gewoon één keer per dag.
- Omdat ezels graag ontsnappen, is het verblijf voorzien van een stevige afrastering.

Koe en andere runderen

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor koeien wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van de koe.
- Een koe is een kudde/groepsdier en wordt daarom met minimaal 1 soortgenoot samen gehouden.
- Overdag is er weidegang. Een koe slaapt of ligt een groot deel van de dag en heeft de overige tijd veel beweging nodig. Bij de weidegang zijn de dieren altijd voorzien van schuilmogelijkheid tegen hitte, wind en kou.
- De weide voor 2 koeien moet minimaal 1 hectare zijn.
- Er is genoeg ruimte in het binnenverblijf om alle koeien door elkaar heen te kunnen laten lopen en te kunnen laten liggen.
- Er wordt voorzien in meer voerplekken dan het aantal koeien dat aanwezig is.

Gezondheid

- Een koe heeft de hele dag ruwvoer tot haar beschikking.
- Een koe heeft de beschikking over een liksteen voor koeien om te voorzien in de benodigde vitaminen en mineralen.
- Afhankelijk van de ruimte die een koe heeft om te bewegen, te springen, rennen en andere activiteiten wordt een bepaalde hoeveelheid krachtvoer gegeven (rantsoen berekenen).
- Een koe kan ouder worden dan 20 jaar. Ouderdom en de hierdoor mogelijk stijgende verzorgingskosten mogen geen reden zijn een koe te verwijderen van de kinderboerderij.
- Voordat bij een koe duidelijk zichtbaar is dat ze ziek is, zal eerst zichtbaar zijn dat spierspanning rond ogen en oren wegvalt. Wees hier zodoende alert op.
- Wanneer een koe ziek is wordt er direct een dierenarts geraadpleegd.
- Indien nodig dient de zieke koe op een rustige, droge en tochtvrije plek apart gezet te worden.

Inperkingen

- Een koe wordt niet onthoord of gebrandmerkt.
- Een koe wordt niet aangebonden gehouden.

Benaderen en hanteren

- Men dient er alert op te zijn dat, net als mensen, ook een koe een 'persoonlijke ruimte' heeft waarin zij alleen voor haar veilige dieren (familie/vrienden) wil hebben. Een dier heeft tijd nodig te wennen aan een situatie waar veel bezoekers komen en heeft ruimte nodig om te kunnen vluchten. Als iemand een koe laat schrikken en in zijn persoonlijke ruimte komt, kan de koe gaan vluchten of aanvallen.

Transport

- Er gelden voor het transport van de koe wettelijke eisen. Daarnaast de volgende punten:
- Lok een koe met wat lekkers de oplader op, blijf rustig, loop voor de koe.
- Zorg dat de bodem van het transportmiddel niet glad is.
- Vervoer de koe alleen indien strikt noodzakelijk (herplaatsing of een medische ingreep).

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt met koeien. Koeien kunnen ouder dan 20 jaar worden, maar de meeste koeien in Nederland hebben een levensverwachting van een jaar of zes, voordat ze naar de slacht gebracht worden. Het spreekt dan ook voor zich dat er genoeg koeien (en kalveren) zijn die uit een opvang kunnen worden gehaald of van de slacht kunnen worden gered.
- Stiertjes worden gecastreerd.

Herplaatsing

- Bij gedragsproblemen worden eerst lichamelijke oorzaken uitgesloten. Daarna wordt contact gezocht met een koeienspecialist, zoals een gespecialiseerde opvang.
- Als niets helpt, kan gezocht worden naar een nieuwe plaats waar de koe de rest van haar leven kan verblijven.

Levensbeëindiging

- Een koe verblijft op de boerderij tot het einde van haar leven.
- Alleen uitzichtloos lijden mag een reden zijn het leven van de koe te beëindigen. Euthanasie gebeurt op locatie. Het dier wordt niet vervoerd of geslacht.

Toezicht en veiligheid

- De koeien staan zo gehuisvest dat bezoekers er niet zelf bij kunnen.
- Er is een goede afrastering, geen prikkeldraad.

Schaap

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor schapen wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van het schaap.
- Schapen worden gehuisvest minimaal met twee, maar het liefst in een groep.
- In de stal moeten de schapen genoeg ruimte hebben (minimaal 2,5 vierkante meter per schaap) ook als hun vachten op hun dikst zijn.
- Er moet voldoende stro in de stal liggen om zacht te liggen.
- Schapen moeten ook in hun buitenverblijf beschutting kunnen vinden.
- Het buitenverblijf moet minimaal 40 m² zijn per schaap. Bij grote groepen mag er per schaap wat minder gerekend worden.

Gezondheid

- Schapen worden één keer per jaar geschoren.
- Schapen worden preventief op schema ontwormd en ingeënt.
- De hoeven van het schaap worden in de gaten gehouden en regelmatig bekapt als dit nodig is.
- Schapen worden bij warm, vochtig weer en bij diarree dagelijks gecontroleerd op myases.
- Een schaap dat op zijn rug ligt, wordt op de juiste manier recht gezet. Dit wordt gedaan onder begeleiding van de dierverzorger. Er moet snel en goed gehandeld worden. Wordt het schaap verkeerd op zijn poten gezet, dan bestaat er namelijk een kans op een maagtorsie.
- Schapen mogen geen geitenvoer krijgen. Ze kunnen hiervan kopervergiftiging krijgen (heideschapen hebben wel koper nodig).
- Schapen krijgen een liksteen die op hun behoefte is afgestemd.
- Wanneer een schaap ziek is wordt er direct een dierenarts geraadpleegd.
- Indien nodig dient het zieke schaap op een rustige, droge en tochtvrije plek apart gezet te kunnen worden.

Inperkingen

- Schapen worden niet onthoord of vastgezet.

Benaderen en hanteren

- Schapen worden niet opgetild, tenzij medisch noodzakelijk.
- Bij het bekappen van hoeven, bezoek van een arts of in geval van een andere behandeling wordt het schaap eerst een tijdje in een kleiner (binnen)verblijf gezet en wordt daar rustig benaderd. Dit voorkomt een jachtpartij achter het schaap aan om hem te pakken wat voor het dier zeer stressvol is. Zo mogelijk wordt het schaap met soortgenoten apart gezet om de angst te verkleinen.
- Schapen worden vaak aan hun vacht gepakt en zo gehanteerd. Wat niet zichtbaar is door de grote vacht is dat hierdoor enorme blauwe plekken of andere beschadigingen ontstaan. Een schaap dient dan ook niet aan zijn vacht getrokken te worden. Eventueel kan een halsband voor schapen worden gebruikt als men langer met het schaap bezig zal zijn.

Transport

Er gelden voor het transport van schapen wettelijke eisen. Daarnaast de volgende aandachtspunten:

- Vervoer het dier niet tenzij strikt noodzakelijk (bijv. voor een medische ingreep elders of herplaatsing).
- Zorg er te allen tijden voor dat het schaap zich niet kan verwonden en zich veilig voelt tijdens het transport.

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt met schapen.
- Rammen worden gecastreerd als ze met ooiën samenleven.
- Vul de groep bij voorkeur aan met dieren die in een opvang zitten. Het voordeel hiervan is dat er gezocht kan worden naar een schaap dat graag bij mensen is.

Herplaatsing

- Bij gedragsproblemen worden eerst lichamelijke oorzaken uitgesloten. Daarna wordt contact gezocht met een schapendeskundige.
- Als niets helpt, kan gezocht worden naar een nieuwe plaats waar het schaap de rest van haar leven kan verblijven.

Levensbeëindiging

- Een schaap verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Alleen uitzichtloos lijden mag een reden zijn het leven van het schaap te beëindigen. Euthanasie gebeurt op locatie, tenzij het niet anders kan. Het dier wordt niet geslacht.

Toezicht en veiligheid

- Er mag geen eten worden meegenomen in het verblijf van de schapen.
- Schapen moeten zich kunnen afzonderen van de bezoekers.
- De schapen hebben een ruimte waar ze zonder andere dieren zoals geiten kunnen verblijven, zeker rond de voermomenten.

Geit

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor geiten wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van de geit.
- Geiten worden tenminste gehuisvest in koppels, doch bij voorkeur in groepen.
- In de stal moeten de geiten genoeg ruimte hebben of in kleine (ca. 5 geiten) groepen worden opgesplitst, zodat geiten lager in rang ook een comfortabele nacht kunnen hebben.
- Er moet voldoende stro in de stal liggen om goed te kunnen liggen.
- Geiten zijn echte uitbrekers. De hekken rondom het verblijf moeten zodoende hoog genoeg zijn.
- Geiten hebben een hekel aan regen en moeten altijd kunnen schuilen in hun buitenverblijf.
- Het buitenverblijf moet 60 m² zijn per koppel. Bij grote groepen kan er per geit wat minder gerekend worden.
- Geiten zijn nieuwsgierige, actieve dieren die graag klauteren. Het verblijf dient dan ook verrijkt te zijn met klimmogelijkheden en met borstels of boomstammen om tegen aan te schuren.
- Hooi moet in een ruif zitten. Geiten eten namelijk liever geen voer dat op de vloer gelegen heeft.

Gezondheid

- Bij geiten wordt consequent het rantsoen goed berekend. Biks is nodig voor de nodige vitamines en mineralen, maar bevat te veel energie. Geiten die niet werken (dracht, melkgift) vervetten snel. De dieren zijn van nature gewend erg schaars voedsel te eten. Te zware geiten krijgen sneller gewrichtsklachten. Het is daarom belangrijk het rantsoen goed te berekenen met het Tabellenboek veevoeding (voedernormen en voedingswaarden veevoeders) en dit voor elk formaat geit apart te berekenen. In de praktijk zal dit neerkomen op zeer weinig tot geen biks en veel hooi en groente zoals winterwortel. Er bestaan vitaminen- en mineralenpoeders en vloeistof die kunnen worden toegevoegd aan het voer.
- Een geit heeft voldoende beschikking over ruwvoer en heeft een liksteen in zijn verblijf.
- Geiten worden op schema ontwormd en ingeënt.
- Indien een geit ziek is wordt er direct een dierenarts geraadpleegd.
- Indien nodig dient de zieke geit op een rustige, droge tochtvrije plek apart gezet te worden.
- Hoeven worden in de gaten gehouden en zo nodig gekapt. Dit kan maandelijks nodig zijn.
- Er zijn voldoende voedselplekken voor alle geiten in de groep, zodat ook de geiten lager in rang voldoende voedsel binnenkrijgen.

Inperkingen

- Geiten worden niet onthoord of vastgezet.

Benaderen en hanteren

- Geiten worden niet opgetild, tenzij medisch noodzakelijk.
- Bij het bekappen van hoeven, bezoek van de dierenarts of het uitvoeren van een andere ingreep, dient een hoofdstel omgedaan te worden, zodat de geit niet weg kan komen.
- Een geit wordt altijd door twee personen gefixeerd.

Transport

- Er gelden voor het transport van geiten wettelijke eisen. Daarnaast de volgende punten:
- Vervoer het dier niet tenzij strikt noodzakelijk (bijv. voor een medische ingreep elders of herplaatsing).
- Gebruik een deugdelijk vervoermiddel, zodat het dier zich niet kan verwonden.

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt met geiten. Vul de groep bij voorkeur aan met dieren uit een opvang.
- De bokken dienen gecastreerd te zijn.

Herplaatsing

- Geiten die vanwege gedragsproblemen niet langer in de groep kunnen verblijven, worden uitgeplaatst naar een opvang of andere kinderboerderij.

Levensbeëindiging

- Een geit verblijft op de boerderij tot het einde van haar/zijn leven.
- Alleen uitzichtloos lijden, is een reden om het leven van de geit te beëindigen.
- Euthanasie gebeurt op locatie. Het dier wordt niet vervoerd of geslacht.

Toezicht en veiligheid

- Geiten houden van eten en knabbelen. Bezoekers betreden het verblijf van de geiten daarom niet wanneer zij eten bij zich dragen in bijvoorbeeld hun kleding of kinderwagens.
- Geiten moeten zich kunnen afzonderen van de bezoekers.

Varken

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor varkens wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van het varken.
- Varkens zijn dieren die in groepen leven. Het minimum aantal te houden varkens is dan ook twee. Varkens koppelen is niet makkelijk. Dit mag echter geen reden zijn een varken de rest van zijn leven alleen te laten zitten.
- Ook varkens die varkensbrokken of varkensmuesli krijgen, scharrelen en wroeten nog een groot deel van de dag. Varkens moeten dan ook de beschikking hebben over een groot buitenterrein met de mogelijkheid in de aarde en tussen de bomen te wroeten.
- Het binnenverblijf dient droog en ruim te zijn. Een dikke laag stro is ideaal als bodembedekking in het nachtverblijf. Het varken kan er een bed van bouwen en de stro houdt hen warm. Takjes, riet en andere materialen uit de omgeving kan het varken ook gebruiken om daar een warm nest van te bouwen in het binnenverblijf.
- Varkens zijn meestal zindelijk, maar moeten wel genoeg ruimte hebben om zindelijk te kunnen leven. Hun nachtverblijf moet derhalve voldoende plek hebben om slapen, drinken en ontlasting van elkaar te kunnen scheiden. Afhankelijk van de veiligheid is het aan te bevelen de dieren de mogelijkheid te bieden om dag en nacht een uitloop naar buiten te hebben. Een deels verharde uitloop zorgt ervoor dat de varkenshoeven zelf afslijten. Dit is dan ook aan te raden.
- Ga voor het nachtverblijf uit van minimaal 20 m² per koppel. Groter is beter. Voorzie het verblijf van voldoende mogelijkheden voor de dieren om afleiding te zoeken.
- Varkens hebben dag en nacht een toegang tot een rustplaats waar ze zich kunnen terugtrekken.
- Varkens zijn sterk en wroeten. De omheining moet daarom stevig zijn en wat dieper in de grond verankerd zijn om te voorkomen dat de dieren er onderdoor kunnen gaan.

Gezondheid

- De ideale conditie van een varken is wanneer men de ribben kan voelen, maar niet kan zien. Houd dit zodoende goed in de gaten.
- Het rantsoen bestaat naast speciaal (hobby)varkensvoer (ideaal is 20% van het totale menu) voor 80 % uit ruwvoer. Ruwvoer is veevoer waarvan het percentage onverteerbare stoffen groot is. Bijvoorbeeld bietenpulp, maiskuil, kuilgras, eikels, hooi, vers weidegras, groente en fruit. Deze zorgen voor een langere verzadiging en houden het varken bezig. Een varken krijgt minimaal drie keer per dag eten aangeboden. Verspreid het ruwvoer over de ruimte die de varkens hebben zodat ze er naar kunnen zoeken.

- Het is belangrijk dat varkens kunnen foerageren, zeker bij dieren die door omstandigheden individueel zijn gehuisvest. Als zij dit niet kunnen, kan er abnormaal en ongewenst gedrag ontstaan.
- Varkens zijn slecht in staat hun eigen lichaamstemperatuur te regelen en nemen daarom graag een modderbad om af te koelen (zoelen). Ook vormt de modder een beschermend laagje tegen parasieten. Als dit niet kan op de boerderij moet er een andere manier zijn voor het varken om zich af te koelen, zoals nat zand of een koele schuilplaats.
- Varkens met een lichte huidskleur kunnen verbranden door de zon. Smeer de varkens daarom in met zonnebrandcrème als ze dit toelaten.
- Varkens worden op schema ingeënt en ontwormd.
- De hoeven moeten in de gaten gehouden en zo nodig gekapt worden.
- Wanneer een varken ziek is wordt er direct een dierenarts met verstand van varkens geraadpleegd.
- Indien nodig dient het zieke varken op een rustige, droge en tochtvrije plek apart gezet te kunnen worden.
- De kinderboerderij neemt verantwoordelijkheid voor het zieke varken door er alles aan te doen om het dier te laten herstellen en daarbij zo nodig verschillende professionals als opvangen te raadplegen omdat veeartsen veelal geen ervaring hebben met varkens die oud worden (Veeartsen hebben veelal ervaring met dieren in de meer intensievere veehouderij waar de dieren anders gehuisvest worden en niet oud worden).

Inperkingen

- Een varken krijgt geen neusring.

Benaderen en hanteren

- Varkens zijn dieren die erg hechten aan hun vertrouwde omgeving en routine. Zelfs een kleine verandering kan hen angstig maken. Ook herkennen varkens mensen en hebben ze een zeer sterke neus. Benader een varken altijd rustig, geef het varken tijd om te wennen. Als een varken wegloopt, laat het dan met rust.
- Een varken is meestal te lokken met eten, maar beloon een varken niet met eten bij ongewenst gedrag.
- Aai varkens alleen als ze dat fijn vinden. Sommige varkens kunnen hier heel erg van genieten, andere staan het alleen toe bij bepaalde mensen.
- Als varkens behandeld moeten worden, kunnen ze soms in paniek raken waardoor ze niet goed gefixeerd kunnen worden. Daardoor kan de behandeling te lang gaan duren. In zo'n situatie is het soms beter om met de dierenarts te overleggen of een eventuele behandeling niet beter onder narcose plaats kan vinden.

Transport

- Een varken is erg snel gestrest en in extreme gevallen kan een varken daardoor tijdens het transport overlijden. Transporteer daarom alleen een varken als het echt niet anders kan en doe er dan alles aan om het dier op zijn gemak te stellen.
- Een varken kan wagenziek worden en dus het beste op een nuchtere maag worden vervoerd. Omdat een varken niet zelfstandig een wagen in zal rennen, kan voer desnoods wel in geringe mate gebruikt worden om het dier te lokken.
- Neem veel tijd voor het in- en uitladen. Laat het varken rustig wennen aan het vervoersmiddel en de veranderde situatie. Dit kan uren duren. Gun het dier deze tijd.
- Leg een dikke laag bodembedekking neer op de bodem van de wagen, het liefst uit de stal gehaald van het varken zodat er een vertrouwde geur voor hem in de wagen hangt. Blijf dichtbij het varken, praat met hem en stel het gerust.

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt met varkens.
- Beren die samenleven met zeugen worden gecastreerd.
- Opvangplekken voor varkens zijn schaars en een kinderboerderij kan hierbij helpen door een varken uit zo'n situatie over te nemen in plaats van zelf te fokken.

Herplaatsing

- Raadpleeg bij gedragsproblemen een deskundige op het gebied van varkens. Er kunnen veel oorzaken aan het gedrag ten grondslag liggen, zoals hormonen, onjuiste voeding, weinig verrijking, eenzaamheid enz.
- Als niets helpt, kan gezocht worden naar een nieuwe plek plaats waar het varken de rest van zijn/haar leven kan verblijven.

Levensbeëindiging

- Een varken verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Alleen uitzichtloos lijden mag een reden zijn het leven van een varken te beëindigen. Euthanasie gebeurt op locatie door een dierenarts. Het dier wordt niet vervoerd of geslacht.

Toezicht en veiligheid

- Varkens kunnen zich nog wel eens in de nesten werken door hun behoefte aan eten. Ze hebben een enorm goede neus en ruiken eten van meters ver. Er moet dan ook op worden toegezien dat bezoekers hun eten niet laten liggen.

Kip

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor kippen wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van de kip.
- Kippen leven in toompjes die bestaan uit één haan en meerdere kippen. Als er vaste toompjes zijn die overdag samen rondscharrelen en 's nachts in een grote ruimte zitten, gaat het meestal prima tussen de hanen. Een groepje kan ook zonder haan gevormd worden: de kip met de hoogste rang in de rangorde neemt dan de taak van een haan over.
- Geef een haan de tijd om een toompje te vormen met een aantal kippen op een plek waar geen andere haan (hanen) zit(ten). Tijdelijk voorzien in een ander onderkomen kan daarbij helpen.
- Stop nieuwe kippen niet ineens bij de bestaande groep, maar laat ze wennen op een groot terrein of in hokken naast elkaar zodat ze elkaar wel kunnen zien.
- Kippen besteden van nature 60-90% van de tijd aan het zoeken van voedsel. Er dient zodoende voor gezorgd te worden dat de kippen kunnen scharrelen als het licht is.
- Elke volwassen kip heeft een aantal vierkante meter nodig en een ruime vrije uitloop. De minimum uitloop is 10 m². Bij meer dan 5 kippen wordt de ruimte vergroot: 5 m² per twee extra kippen. Bij de binnenruimte is het belangrijk dat er voldoende legnesten en zitstokken zijn.
- De uitloop is gedeeltelijk overdekt. Kippen hebben voldoende zonlicht nodig.
- Er zijn legnesten aanwezig voor de kippen.
- Kippen spenderen dagelijks heel wat tijd aan het onderhoud van hun verenkleed. Een vast onderdeel hiervan is het regelmatige stofbad (om de dag). Kippen dienen dan ook de beschikking te krijgen over een plek met fijne droge grond.
- Kippen zitten graag zo hoog mogelijk. Grote kippen kunnen minder hoog vliegen en zijdehoenders zitten meestal laag. Er dient derhalve te worden gezorgd voor zitstokken op verschillende hoogte.
- Er wordt voorzien in goede zitstokken. Deze zijn vlak met afgeronde punten. De tenen van de kip moeten over de stok heen kunnen krommen.
- De zitstokken hangen niet boven de voer, drink of nestplaats.
- Gebruik geen TL-licht.
- Kieren en naden dienen zoveel mogelijk te worden gedicht om broedplekken voor bloedmijt te beperken.
- Het hok moet makkelijk te reinigen en behandelen zijn bij uitbraken van parasieten of ziekten.

Gezondheid

- Kippen krijgen scharrelkorrel als basisvoer.
- Als kippen genoeg ruimte hebben, kunnen ze onbeperkt voer aangeboden krijgen. Teveel kippen op een relatief klein oppervlak kan verenpikken veroorzaken en de ziektedruk verhogen.
- Kippen moeten de beschikking hebben over kleine (maag)kiezels die nodig zijn bij de vertering.
- Kippen krijgen grit bij hun voer. Dit is nodig voor de kalkvoorziening.
- Parasieten krijgen minder kans als de kip regelmatig een stofbad kan nemen. Biedt kippen daarom de mogelijkheid hiertoe.
- Het hok en de kippen moeten regelmatig gecontroleerd worden op bloedluis.
- De rui vraagt extra energie en kan de weerstand verminderen, daar moet rekening mee gehouden worden. Het geven van extra eiwitrijk voer en vitamines in deze periode is aanbevolen.
- Een zieke kip zit vaak bol en is lusteloos. De kip moet in dat geval apart gezet worden en zo nodig worden voorzien van medicatie en een warmtelamp (bij ondertemperatuur).
- Indien een kip ziek is en stopt met eten moet er direct een vogeldierenarts geraadpleegd worden.
- Wanneer een zieke kip niet eet dient zij vier keer per dag gedwangvoederd te worden.
- Preventief moet (jaarlijks) worden ontwormd.
- Voorzie in een schoon en droog onderkomen. Dit is een preventieve maatregel tegen kalkpoten. Indien de kippen kalkpoten hebben, dienen de poten te worden ingesmeerd met vaseline en de kippen dienen te worden ontwormd.
- Kropziekte moet binnen 24 uur behandeld worden.
- Bij een cloacaprolaps moet het dier afgezonderd worden en naar een gespecialiseerde vogeldierenarts worden gebracht.
- Als een kip bloedt, dient deze apart gezet te worden.
- Worden er in uitzonderlijke gevallen toch kuikens geboren dan worden zij ingeënt tegen Marekse verlamming.

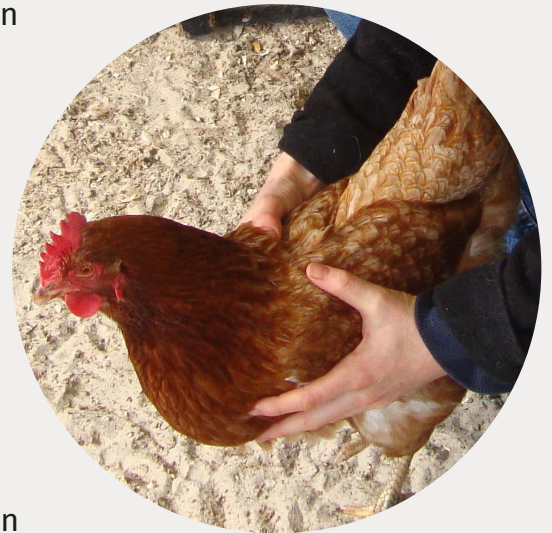
Inperkingen

- Kippen worden niet geleewiekt.
- Als het nodig is voor de veiligheid van de kip, mag de kip professioneel gekortwiekt worden.
- Snavels worden intact gelaten en dus niet geknipt.

- Sporen worden alleen behandeld als dit nodig is, en door een dierenarts (sporen kunnen in een boog gaan groeien richting de poot en daardoor uiteindelijk last gaan veroorzaken omdat ze tegen de poot aangroeien).
- Kippen hebben een ruim buitenverblijf waar ze kunnen scharrelen en een zandbad kunnen nemen. Overdag mogen de kippen, tenzij hier grote bezwaren tegen zijn (bijvoorbeeld ophokplicht of gevaar van roofdieren), buiten op het terrein los lopen. Voorzie in een stroomdraad rondom de plek waar de kippen verblijven; dit houdt vossen buiten.
- Zorg voor een overdekt stuk op het terrein voor wanneer er ophokplicht is dat ruim genoeg is voor de kippen om er een tijd in te verblijven.

Benaderen en hanteren

- Meestal zijn er op een kinderboerderij een aantal kippen die oppakken minder eng vinden en op schoot zitten soms zelfs aangenaam vinden. Gebruik deze kippen bij het geven van educatie en laat de angstige kippen met rust.
- Benader een kip altijd rustig en nooit van bovenaf: een kip is een prooi/vluchtdier.
- Pak een kip met beide handen over de vleugels op. Alleen een dierversorger of een ervaren vrijwilliger pakt een kip op.
- Bij het oppakken laat men de kip op één hand liggen door één hand onder het borstbeen te leggen en een aantal vingers tussen de poten. Houd eventueel met de andere hand de vleugels stil.
- Het vasthouden van kippen aan de vleugels is een mogelijkheid. Ondersteun daarbij echter ook altijd de kip van onder en gebruik deze methode alleen als het niet anders kan.
- De stuitklier zit net boven de staart. Een kip moet daar niet veel geaaid worden, omdat dit tot problemen kan leiden.

Transport

- Afhankelijk van het ras (formaat) kunnen kippen getransporteerd worden in een bench, transportkooi, kattenkooi, een (boodschappen)krat met gaas erop of een kartonnen doos met veel gaten. De bodem dient bedekt te worden met stro. Geef de kippen niet teveel bewegingsruimte en maak het transportmiddel donker.
- Er dient zorg gedragen te worden voor voldoende ventilatie. Kippen hebben het namelijk snel benauwd.

Fokken en opvang

- Er worden geen kuikens of eieren van fokkers gehaald.
- Eieren van de kippen worden dagelijks weggehaald om uitbroeden te voorkomen.
- Er wordt contact gelegd met een vogelopvang of een dierenbeschermingsorganisatie als er nieuwe kippen gewenst zijn.
- Er worden alleen eieren uitgebroed als er plek is om de kippen hun gehele natuurlijke levensduur te houden, dus ook de hanen.
- Er worden alleen kuikens gehaald als het een tijdelijke opvang betreft in samenwerking met Dierenbescherming of vogelopvang (bijvoorbeeld gedumpte kuikens).
- Kuikens worden uitgebroed door de hen en dus niet in een broedmachine.
- Kuikens worden grootgebracht door de kip.
- Wanneer een kip broeds is, kan zij twee dagen in een andere omgeving worden gezet om haar uit haar broedsheid te halen. Ook kan zij meerdere keren per dag van het nest gehaald worden terwijl de eieren telkens bij haar worden weggehaald.
- Het is belangrijk om beleid te maken voor kippen en hanen die op de kinderboerderij worden gedumpt. Vang alleen op als er genoeg ruimte is om het dier samen met soortgenoten te huisvesten. Herplaats anders de gedumpte dieren bij een daarvoor bestemde opvang.

Herplaatsing

- Als meerdere hanen voor problemen zorgen, moet de boerderij kijken hoe de indeling en verdeling van het verblijf veranderd kan worden. Op een groot oppervlak hoeft het hebben van meerdere hanen geen problemen op te leveren. Dieren worden elders geplaatst/herplaatst op een andere kinderboerderij of in een goede opvang als het echt niet anders kan.
- Dieren worden niet naar de slacht gebracht, als consumptieproduct aangeboden of verkocht aan bezoekers.

Levensbeëindiging

- Een kip/haan verblijft op de boerderij tot het einde van haar/zijn leven.
- Alleen indien het dier uitzichtloos lijdt, kan euthanasie worden besproken met de dierenarts. Euthanasie vindt indien mogelijk plaats op de boerderij zelf en wordt altijd door een dierenarts uitgevoerd.

Toezicht en veiligheid

- Als er niemand aanwezig is op de boerderij moeten de kippen in een ruimte zitten waar geen roofdieren bij kunnen.
- Kippen worden niet gevoerd door bezoekers en dit moet duidelijk worden aangegeven.
- Kippen lopen los op het terrein als er toezicht aanwezig is.

Konijn

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor konijnen wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van het konijn.
- Een konijn wordt gehuisvest met minimaal één maatje, zo mogelijk met meerdere konijnen. Een goede combinatie is een gecasteerde ram met een voedster.
- Konijnen hebben schuilplekken tot hun beschikking.
- Konijnen kunnen zindelijk zijn. Een konijntoilet in het hok is makkelijk schoon te houden en derhalve te adviseren.
- Het minimum verblijf voor twee konijnen is 2m x 3m. Verrijking moet het oppervlak verder vergroten. Voor een Vlaamse Reus geldt het dubbele. Voor elk konijn komt er 2 m² bij. De minimum hoogte is 1,5m.
- Het verblijf biedt de mogelijkheid tot rennen, springen, spelen, vluchten en schuilen. Bied plankjes om op te zitten, huisjes en buizen om in kruipen en speelmateriaal aan.
- Het konijn heeft toegang tot een buitenverblijf waar hij kan graven en spelen, bijvoorbeeld een konijnenheuvel.
- Het binnen-/nachtverblijf is tocht, vocht- en vorstvrij en staat niet in de volle zon.

Gezondheid

- Konijnen spartelen vaak bij het optillen. Dit kan tot ernstig letsel leiden aan de rug of achterpoten. Pak konijnen zodoende alleen op als dit echt noodzakelijk is. De dieren kunnen ook in hun transportmand geschoven of gelokt worden.
- Een konijn heeft altijd de beschikking over vers hooi en water.
- Een konijn krijgt dagelijks groenvoer en biks.
- Geef konijnen nooit lik- of knaagstenen: deze kunnen ernstige blaas en nierproblemen veroorzaken. Om hun tanden af te slijten, zijn hooi (en gras) noodzakelijk. Ook wilgentakken zijn geschikt. Geef de konijnen geen knaagdiersnoepjes.
- Konijnen kunnen gas en diarree krijgen van verkeerd voedsel. Dit kan dodelijk zijn. Hang daarom een voerlijst op met welke groenten en fruit het konijn wel en niet mag. Laat een dier geleidelijk wennen aan groente. Geef een konijn nooit gemaaid gras: de kwaliteit hiervan gaat zo snel achteruit dat er in de maag gasophopingen kunnen ontstaan.
- Indien een konijn stopt met eten en drinken, moet er direct een dierenarts geraadpleegd worden.

- Als het konijn niet eet moet hij in verband met het stil liggen van het maagdarmkanaal vier maal per dag gedwangvoederd worden.
- Controleer regelmatig de tanden. Deze groeien door en slijten als het goed is af door het eten van hooi, takjes enz. Het kan echter gebeuren dat de tanden niet goed aansluiten of door verkeerde voeding niet goed afslijten. Een dierenarts moet hier naar kijken en kan dit behandelen.
- Binnen-konijnen mogen niet na de zomer buiten gezet worden: ze krijgen dan geen winter-vacht meer en kunnen de kou niet aan.
- Een konijn moet jaarlijks worden ingeënt tegen VHS en Myxomatose.
- Controleer het achterwerk van een konijn bij warm, vochtig weer elke dag op Myassis.
- Bij verharen moet het konijn geborsteld worden om te voorkomen dat de haren opgelikt worden en een verstopping veroorzaken. Losse haren kunnen ook met de hand verwijderd worden.
- Langharige konijnen zijn kwetsbaar en bewerkelijk en zijn niet geschikt voor een kinderboerderij omdat ze zeer regelmatig geborsteld en geknipt moeten worden met name bij de plekken waar urine en ontlasting langs komen.

Inperkingen

- Geen

Benaderen en hanteren

- Konijnen zijn vluchtdieren en veruit de meeste konijnen zullen angstig zijn voor handen. Benader het dier rustig en geef het de tijd om te ruiken en kijken wie er is. Benader het konijn niet van boven of recht van voren (een konijn ziet beter van opzij).
- Konijnen worden niet opgepakt. Kinderen kunnen onder toezicht in dezelfde ruimte zitten en het konijn bekijken en aaien als het uit zichzelf naar hen toekomt. Het konijn moet zich kunnen terugtrekken. Konijnen worden alleen opgetild door goed geïnstrueerd personeel. Pak een konijn op door één hand onder de borst van het konijn te plaatsen, een aantal vingers tussen zijn voorpoten. De andere hand ondersteunt het achterlijf. Een konijn kan dan met zijn snuit in de elleboogholte gezet worden waar het donker is en veiliger aanvoelt.

Transport

- Transportkooien voor katten zijn geschikt voor een konijn. Leg een laagje stro op de bodem. Een maatje mee tijdens het transport geeft steun en een handdoek over de transportkooi geeft rust.
- Konijnen zijn stressgevoelig en moeten zo min mogelijk vervoerd worden.

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt en gehandeld in konijnen.
- Rammen die samen met voedsters gehuisvest zijn, worden gecastreerd.
- Op de kinderboerderij worden regelmatig konijnen gedumpt. Het is belangrijk daar beleid voor te maken. Vang alleen op als er genoeg ruimte is om het dier samen met soortgenoten te huisvesten. Herplaats anders de gedumpte dieren bij een daarvoor bestemde opvang.
- Een kinderboerderij kan tijdelijk dieren opvangen en in overleg met de plaatselijke Dierenbescherming of opvang de dieren herplaatsen. Belangrijk bij de opvang is educatie aan bezoekers over huisvesting en om mensen bewust te maken van de grote hoeveelheden dieren die zonder huis zitten.
- Het grote voordeel van het samenwerken met een opvang is dat je voor de kinderboerderij een konijn uit kunt kiezen dat niet bang is om benaderd te worden.

Herplaatsing

- Bij gedragsproblemen wordt eerst gekeken naar de mogelijke fysieke of externe oorzaken (ziekte, eenzaamheid, huisvesting). Bij agressieve voedsters kan sterilisatie een optie zijn. Dit is een zware ingreep en er is goede nazorg nodig, maar een agressieprobleem kan hierdoor geheel verdwijnen. Als het probleem niet op te lossen is, wordt er i.s.m. een konijnenopvang of een andere kinderboerderij gezocht naar een oplossing.

Levensbeëindiging

- Een konijn verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Een goed verzorgd konijn kan makkelijk ouder worden dan zeven jaar. Ouderdom mag geen reden zijn om het dier in te laten slapen.
- Indien het dier uitzichtloos lijdt, kan euthanasie worden besproken met de dierenarts. Tenzij het niet anders kan, gebeurt dit op locatie. Of neem voor de laatste reis naar de dierenarts een maatje mee om het dier te vergezellen.

Toezicht en veiligheid

- Konijnen zijn gevoelige dieren. De konijnen moeten zo gehuisvest zijn dat duidelijk is dat ze niet opgepakt mogen worden.
- Konijnen zijn prooidieren en moeten veilig zijn voor roofdieren.

Cavia

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor cavia's wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van de cavia.
- Cavia's zijn groepsdieren en worden bij voorkeur in grotere groepen gehuisvest. Beertjes kunnen gecastreerd worden en bij de vrouwtjes gehouden worden (bijv. één beer op een groep zeugen). Wanneer dit niet mogelijk is, worden de dieren in duo's gehouden.
- Cavia's zitten met soortgenoten, en niet met konijnen, in een verblijf, want:
 - konijnen en cavia's hebben verschillende voerbehoeftes
 - cavia's communiceren anders dan konijnen
 - konijnen kunnen als ze schrikken of springen met hun sterkte achterpoten een cavia flink verwonden
- De minimum afmetingen voor een verblijf voor twee cavia's zijn: 2m X 1m. Per extra cavia 1 m² erbij.
- Het caviaverblijf dient te worden verrijkt met kleine hoogtes, tunnels en hooineestjes. Cavia's komen namelijk uit een rotsachtig gebied. Hoewel ze niet kunnen klimmen, hebben ze graag wat te doen in hun verblijf. Dit is belangrijk voor hun welzijn.
- Zorg dat het verblijf ergens staat waar voldoende daglicht is.
- Cavia's kunnen buiten gehuisvest worden, maar kunnen niet tegen een te koude of warme omgeving. Als het kouder wordt, kunnen ze beter in een schuur of winddicht buitenhok worden gehouden. Het hok moet overdekt, vocht-, vorst- en tochtvrij zijn! Een caviahok mag nooit in de volle zon staan en te warm worden. Cavia's mogen niet nat worden, dus let op bij regen!
- De bodem moet bedekt worden met materiaal dat goed vocht opneemt en niet stoffig is. Zaagsel of houtmot (speciaal voor dieren) kan wat stoffig zijn, schud het daarom altijd een beetje uit zodat het stof wegwaait. Als cavia's allergische klachten laten zien moet overgegaan worden op een andere bodembedekking zoals hennepstrooisel, maïsstrooisel, zacht stro-strooisel. Stro is te grof voor cavia's en mag niet op de bodem gelegd worden. Kranten kunnen als extra onderlaag gebruikt worden omdat ze goed absorberen, het schoonmaken vergemakkelijken en isoleren.
- Cavia's moeten naast de bodembedekking beschikken over warm nestmateriaal, dat kan bijvoorbeeld stro zijn in een huisje. Omdat ze hierop zullen plassen, moet er elders nog een plek zijn waar hooi ligt om te eten.
- Gebruik geen gesloten bak (bijv. van glas): de ammoniak van de urine blijft hangen en kan de dieren vergiftigen.
- Een cavia poept en plast overal en het hok moet dus dagelijks worden schoongemaakt.

Gezondheid

- Cavia's maken zelf geen vitamine C aan en moeten dit via hun voeding binnenkrijgen. Ze kunnen dit uit groente en fruit halen en uit cavia-biks. Cavia's met een vitamine-C-tekort kunnen allerlei gezondheidsproblemen krijgen en zullen uiteindelijk doodgaan. Dieren die groenvoer en verse biks tot hun beschikking hebben, krijgen voldoende voedingsstoffen binnen. Aan cavia's met een zwakke gezondheid kan elke dag een vitamine C pil worden gegeven.
- Een cavia heeft de hele dag hooi tot zijn beschikking.
- Het gewicht van de cavia's wordt regelmatig gecontroleerd en genoteerd in het logboek.
- Cavia's dienen altijd de beschikking te hebben over een koele schuilplek. Als het te heet is (vanaf 25 graden) kan een cavia bij gebrek aan een koele schuilplek namelijk oververhit raken en doodgaan. Het hok kan koeler gehouden worden door er witte lichte doeken over heen te doen. Een parasol erboven kan de directe zon weghouden. Om de cavia bij hoge temperaturen wat verkoeling te geven kan een laag bakje water neergezet worden waar de cavia in kan. Ook kunnen kranten, karton en stenen in de koelkast gekoeld worden en bij de cavia gelegd worden. Een flesje water uit de vriezer en deze goed verpakken in theedoek of sok kan bij de cavia de temperatuur weer wat naar beneden brengen. De icepad is speciaal hiervoor uitgevonden.
- Vocht, tocht en kou (en met name de combinatie daarvan) kunnen een cavia fataal worden. Longontsteking en verkoudheid liggen op de loer. De behuizing moet daarom goed geïsoleerd zijn. De cavia dient bij koud weer voldoende warm te zitten en het hok moet goed schoon en droog gehouden worden. De onderste etage moet minimaal 20 cm van de koude grond staan en zo neergezet worden dat de wind er niet recht in waait. Bij erg koud weer kan de snuggle safe als kacheltje voor de cavia's gebruikt worden of een fles heet water met een doek er omheen.
- Als een cavia ziek is, niet eet of vermagerd, dient meteen een dierenarts geraadpleegd te worden.
- Zet een ziek dier in een rustige, schemerige omgeving. Een omgevingstemperatuur tussen de 18 en 21 graden celsius is het beste. Stress, drukte en lawaai zijn niet bevorderlijk voor de genezing.
- Als de cavia niet eet moet hij in verband met het stil liggen van het maagdarmkanaal vier maal per dag gedwangvoederd worden.
- Geef het dier dagelijks schoon drinkwater.
- Geef niet teveel vochtrijk voedsel (maak een lijst met goede en slechte groenten en fruit).
- Geef een cavia nooit beschimmeld voer.
- Controleer regelmatig de tanden. Deze groeien door en slijten als het goed is af door het eten van hooi, takjes enz. Het kan echter gebeuren dat de tanden niet goed aansluiten of door verkeerde voeding niet goed afslijten.
- Controleer regelmatig de nagels en knip deze zo nodig bij.
- Langharige cavia's zijn ongeschikt voor een kinderboerderij omdat ze zeer regelmatig geborsteld en geknipt moeten worden met name bij de plekken waar urine en ontlasting langs komen.

Inperkingen

- Geen

Benaderen en hanteren

Een cavia is van nature een prooidier en de predator komt vaak van boven (roofvogels). De cavia zal instinctief reageren op handen die van bovenaf benaderen. Benader een cavia daarom van opzij, op ooghoogte.

Geef de cavia de tijd om naar je toe te komen. Pak een cavia altijd met twee handen, bij voorkeur één onder het lichaam bij de voorpoten en één ondersteunend onder de achterhand.

Transport

- Transport vindt meestal plaats in een kleine transportmand. Speciale vervoersmanden voor knaagdieren zijn geschikt. Belangrijk is dat de cavia warm en tochtvrij zit. Een cavia zal zich veiliger voelen als hij zich kan verstoppen en er een soortgenoot meereist.

Fokken en opvang

- Veel kinderen hebben of willen een cavia. Baby-cavia's maken die wens bij bezoekers vaak groter. Veel kinderen gaan het na een tijd echter saai vinden waarna de cavia alleen en eenzaam in een kleine kooi in de woonkamer de rest van zijn jaren aan het slijten is. De kinderboerderij geeft daarom het goede voorbeeld door te laten zien hoe het wel moet. Zolang de opvangen vol zitten, wordt er door kinderboerderijen niet gefokt en worden er ook geen dieren verkocht.
- Beertjes die samen met zeugen gehuisvest zijn, worden gecastreerd.
- Een kinderboerderij met ruimte voor meer cavia's kan dieren uit een opvang overnemen.
- Op de kinderboerderij worden regelmatig cavia's gedumpt. Het is belangrijk daar beleid voor te maken. Vang alleen op als er genoeg ruimte is om het dier samen met soortgenoten te huisvesten. Herplaats anders de gedumpte dieren bij een daarvoor bestemde opvang.
- Een kinderboerderij kan tijdelijk opvangen en in overleg met de plaatselijke Dierenbescherming of opvang de dieren herplaatsen. Belangrijk bij de opvang is educatie aan bezoekers over huisvesting en om mensen bewust te maken van de grote hoeveelheden dieren die zonder huis zitten.

Herplaatsing

- Als er een cavia is die in de groep voor problemen zorgt, moet eerst gekeken worden naar de mogelijke fysieke en externe factoren (bijv. hormonen of onvoldoende ruimte). Als het probleem hiermee niet op te lossen is, wordt er contact met een caviaopvang opgenomen om te kijken of het dier daarheen kan.

Levensbeëindiging

- Een cavia verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Een goed verzorgde cavia kan makkelijk ouder worden dan vijf jaar. Een oudere cavia kan meer (medische) aandacht nodig hebben, maar dit mag geen reden zijn het dier te euthanaseren.
- Een cavia zal in de laatste fase van zijn leven een slechtere vacht krijgen, rustiger worden en misschien afvallen. Bij afvallen dient altijd een dierenarts te worden geraadpleegd. Deze kan bepalen of het aan ouderdom of ziekte ligt.
- Als het mogelijk is, laat het euthanaseren dan op locatie plaatsvinden of neem voor de laatste reis naar de dierenarts een maatje mee om het dier te vergezellen.

Toezicht en veiligheid

- Cavia's zijn kwetsbare dieren. Ze dienen zo gehuisvest te worden dat ze niet voor iedereen te benaderen zijn. Door bebording moet duidelijk zijn dat dit ook niet mag.
- Een cavia moet zich kunnen terugtrekken op een schuilplek.
- Cavia's worden alleen opgepakt door een medewerker van de kinderboerderij.
- Kinderen zitten en zijn rustig als ze een cavia op schoot hebben. Deze is op schoot geplaatst door een medewerker en deze blijft toezicht houden zolang het dier op schoot zit. Op schoot krijgt de cavia de mogelijkheid te schuilen zoals in een handdoek of in een jas.

Rat

Ratten zijn eigenlijk geen geschikte dieren voor op een kinderboerderij, maar als men ze dan toch wil houden dient de kooi ruim te zijn. De dieren kunnen immers niet vrij los lopen en zullen op een kinderboerderij het grootste deel van hun leven in de kooi doorbrengen. Ratten zijn heel gevoelig voor ziekten en gebreken en zullen vaak naar de dierenarts moeten, dit is ook iets om rekening mee te houden (financieel).

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor ratten wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van de rat.
- Ratten worden gehuisvest in een groep van minimaal drie ratten, zodat er nooit één alleen overblijft als er een rat doodgaat of ingeslapen moet worden.
- Ratten zijn ondernemend en nieuwsgierig. Ze krijgen zodoende verrijking in hun verblijf en de indeling wordt regelmatig veranderd met hangmatjes, touwen en takken.
- De minimum bodemmaten zijn in ieder geval 3 vierkante meter. Deze grote bodemruimte is nodig, omdat mannetjes naarmate zij ouder worden, erg stram worden en niet meer (goed) kunnen klimmen.
- De hoogte van de kooi is minimaal 1.5m en voorzien van horizontale tralies aangezien ratten graag klimmen.
- De kooi moet vooral aan de onderkant heel goed afgeschermd zijn tegen wind en tocht.
- Het hok moet knaagproof zijn.
- Als de kooi in een onverwarmde ruimte staat, moet men vooral als het kouder wordt, zorgen voor veel en goed nestmateriaal (dus geen hooi of stro maar restmaterialen zoals doekjes, fleece e.d.) en meerdere slaaphuisjes.
- Ratten moeten in hun verblijf kunnen springen, klimmen en spelen.
- Gebruik als vloerbedekking geen schaafsel of zaagsel. Dit is te stoffig voor de rat. Beukensnipers, Aubiose, Corbo, Ecobed of een bodembedekking van papierbasis zijn wel geschikt.

Gezondheid

- Ratten zijn omnivoren en hebben dus ook dierlijke eiwitten nodig.
- Helaas worden veel ratten maar twee á drie jaar en krijgen ze te kampen met tumoren, be-roertes, luchtwegproblemen, nierfalen, bumblefoot, middenoorontstekingen en vachtproblemen.

- Wanneer een rat ziek is wordt er een dierenarts geraadpleegd.
- Indien nodig dient de zieke rat op een rustige, droge en tochtvrije plek apart gezet te kunnen worden.
- Ratten dienen dagelijks gehanteerd te worden om hen te controleren op tumoren.
- In geval van tumoren wordt de dierenarts geraadpleegd voor advies. In een vroeg stadium, wanneer de rat de twee jaar nog niet gepasseerd is, kunnen tumoren vaak nog verwijderd worden, zeker omdat ze vaak een goedaardig karakter hebben. Tumorweefsel is zeer inefficiënt in energieverbruik, daar zal de patiënt tegenop moeten eten. Omdat een rat een prooidierachtige is zal deze pas stoppen met eten als ze het gevoel krijgt met één pootje in het graf te staan. Als de ratten die een tumor hebben stoppen met spelen, rennen en ander normaal gedrag wordt euthanasie besproken.

Inperkingen

- Geen

Benaderen en hanteren

- Tamme ratten komen vaak zelf naar je hand toe en gaan op je hand zitten. Deze benaderwijze heeft zodoende de voorkeur. Schuif daarna een hand onder de buik en ondersteun met de andere hand het achterlijf.
- Wanneer het dier niet uit zichzelf naar je toe komt, het dier van voren of van de zijkant benaderen. Geef het dier de kans om even aan de hand te snuffelen. Als het niet anders kan, mag met de rat bij de staartbasis worden opgepakt waarbij men het dier wel met de andere hand of arm ondersteunt. Pak een rat nooit aan de punt van de staart op. Dit is pijnlijk voor het dier.

Transport

- Vervoer ratten altijd in een daarvoor bestemd vervoersmandje.

Fokken en opvang

- Het is het beste om dieren van één geslacht als groep te houden bij voorkeur mannelijke ratten, omdat zij minder aanleg hebben tot het krijgen van tumoren dan vrouwelijke dieren.
- Houdt men mannelijke en vrouwelijke ratten toch bij elkaar dan zijn de mannetjes gecastreerd.
- Er wordt niet gefokt met ratten.
- Nieuwe ratten kunnen verkregen worden via een knaagdierenopvang.

Herplaatsing

- Sommige mannetjes kunnen in de puberteit gedragsproblemen ontwikkelen. Door een teveel aan hormonen kunnen zij moeilijk of helemaal niet meer overweg met hun groepsgenoten. In zo'n geval kan castratie uitkomst bieden. De rat zal niet meer worden geprikkeld door zijn hormonen en over het algemeen vreedzaam verder leven met soortgenoten.
- Bij gedragsproblemen wordt altijd eerst gekeken naar de mogelijke fysieke of externe oorzaken (ziekte, eenzaamheid, huisvesting). Past een rat echt niet in de groep dan wordt er voor herplaatsing contact gezocht met een knaagdierenopvang.

Levensbeëindiging

- Een rat verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Alleen uitzichtloos lijden mag een reden zijn het leven van een rat door een dierenarts te laten beëindigen.

Toezicht en veiligheid

- Ratten worden alleen door het personeel gehanteerd of onder toezicht van het personeel.
- Het rattenverblijf heeft een slot op hang- en sluitwerk zodat het niet door anderen dan personeel geopend kan worden.

Watervogels (eenden, gans, zwaan)

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor watervogels wordt rekening gehouden met het soort eigen gedrag van watervogels.
- Watervogels leven het liefst in groepen. Zwanen kiezen zelf een partner uit en blijven trouw aan elkaar. Sterft er één dan zal de ander vereenzamen. Advies is om geen zwanen op de kinderboerderij te houden. Zorg er voor dat een groep eenden nooit meer mannetjes heeft dan vrouwtjes. Groepen van één geslacht gaat prima.
- Watervogels hebben de beschikking over een vijver van minimaal 10 vierkante meter. Als er geen vijver is, dan moet men geen watervogels houden.
- Bij voorkeur wordt er een natuurlijke bron geslagen zodat het water zichzelf ververst. Dit heeft veel (hygiënische) voordelen.
- Gebruik geen beton op de grond, dit is slecht voor de poten van de vogels. Gebruik liever hout of rubbertegels. Een deel verhard met steen kan wel, als het grootste gedeelte maar onverhard is.
- Het minimum oppervlakte van het verblijf voor 4 eenden zonder de vijver daarbij meegerekend is 20 m², bij elke extra vogel komt daar 2 m² bij.
- Er is voldoende struikgewas, dit is hun beschutting bij elk weertype.
- Voer wordt uit hygiënisch oogpunt overdekt gegeven zodat andere vogels er niet op kunnen poepen.
- Watervogels (met name ganzen en zwanen) zijn grazers, ze eten behoorlijk wat gras en hebben een groot stuk land nodig om dit te kunnen doen zonder het kaal te maken.
- Is er toch een betonnen ondergrond, leg daar dan voor de poten stro op als het vriest.
- Spit af en toe een stuk grond om, de wormen worden er als feestmaal uit gepikt.

Gezondheid

- Watervogels (met name ganzen en zwanen) hebben gras nodig, krijgen ze dit niet, geef ze dan dagelijks ruim fijn gesneden groen voer (bijv. andijvie).
- Hondendiner met water (1 op 2) om slobber te maken vinden ze heerlijk. Er zitten veel voedingsstoffen in. Aangevuld met eendenvoer (en groenvoer) krijgen ze alles binnen.
- De rui vraagt extra energie en kan de weerstand verminderen, daar moet rekening mee gehouden worden. Een eend kan in die periode even niet vliegen.
- Preventief moet (1 á 2x per jaar) worden ontwormd, tenzij er mestonderzoek gedaan wordt om de aanwezigheid van parasieten uit te sluiten.
- Een watervogel heeft zijn stuitklier nodig, deze is zeer belangrijk. Controleer bij twijfel of de stuitklier nog goed werkt door een sigarettenvloetje op de stuitklier te doen, als deze droog blijft werkt de stuitklier niet.
- Is een watervogel 'lek', dan zal hij nat worden en zeker in de winter kan dat lijden tot gezondheidsproblemen (zoals longontsteking). Raadpleeg een vogeldierenarts.
- Wanneer een watervogel ziek is wordt er een vogeldierenarts geraadpleegd.
- De zieke vogel dient op een rustige, droge en tochtvrije plek apart gezet te kunnen worden.

Inperkingen

- Watervogels worden niet geleewiekt.
- Als het nodig is voor de veiligheid van het dier, kan de vogel professioneel gekortwiekt worden (bijv. het eerste jaar dat het dier op de boerderij is om te zorgen dat het aan de groep kan wennen en te voorkomen dat het er vandoor gaat).
- Watervogels kunnen de hele dag schuilen, zwemmen, badderen en rondlopen. Alleen met een ophokplicht mag dit tijdelijk beperkt worden.
- Een stroomdraad rondom het verblijf kan vossen buiten houden.
- Wanneer er ophokplicht is, zorg dan voor een overdekt stuk op het terrein dat ruim genoeg is voor de vogels om er tijdelijk in te verblijven.

Benaderen en hanteren

- Watervogels zijn geen knuffeldieren. Als er een watervogel tussen zit die graag aandacht wil van mensen, is er sprake van een uitzondering. Alleen in dit geval kan dit dier af en toe ingezet worden voor educatie. De andere watervogels behoren van een afstand bekeken te worden.
- Watervogels worden rustig benaderd, niet van boven af.

- Pak een gans of zwaan met 1 hand over de vleugels en onder de buik en gebruik de andere hand voor de hals.
- Pak een (muskus-) eend meteen onder de buik en houdt de poten daarbij vast om te voorkomen dat ze gaan trappen.
- Alleen een dierverzorger, dierenarts of een ervaren vrijwilliger pakt een watervogel op.
- De stuitklier zit net boven de staart, een watervogel moet daar niet geaaid worden omdat dit tot problemen kan leiden.

Transport

- Vervoer de vogels in een zo klein mogelijke ruimte zodat ze zich minder snel bezeren en maak de ruimte donker (let op dat er wel lucht bij komt). Als het donker is gaan ze in rust (slapen). Een verhuisdoos (goed dichtgemaakte bodem) met luchtgaten aan boven- en zijkant volstaat goed. Ook een plastic kattenvervoersmand met een handdoek erover is geschikt.

Fokken en opvang

- Om te voorkomen dat er kuikens komen kunnen de eieren vervangen worden door kunsteieren.
- Er worden geen kuikens of eieren van fokkers gehaald.
- Er wordt contact gelegd met een vogelopvang of een dierenbeschermingsorganisatie als er watervogels gewenst zijn.
- Er worden alleen kuikens gehaald in geval van tijdelijke opvang in samenwerking met een dierenbeschermingsorganisatie of vogelopvang.
- In die uitzonderlijke gevallen wanneer er plek is om de dieren hun leven lang te houden, worden eieren uitgebroed door de vogels zelf en dus niet in een broedmachine.
- Kuikens worden grootgebracht door de moeder.

Herplaatsing

- De watervogels worden oud op de boerderij. Gaat dit niet door omstandigheden dan wordt er voor herplaatsing contact gelegd met een vogelopvang of andere kinderboerderij. Daarbij wordt rekening gehouden met de onderlinge hechte vriendschapsbanden die watervogels met elkaar kunnen hebben.

Levensbeëindiging

- Een watervogel verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Watervogels worden niet naar de slacht gebracht, als consumptieproduct aangeboden of verkocht aan bezoekers.
- Euthanasie vindt alleen plaats bij uitzichtloos lijden en zo mogelijk op de boerderij zelf en wordt alleen maar door een dierenarts uitgevoerd.

Toezicht en veiligheid

- Watervogels moeten kunnen schuilen of zich terug kunnen trekken van bezoekers.
- De vogels worden niet gevoerd door bezoekers en dit moet duidelijk worden aangegeven.
- Als er roofdieren aanwezig zijn in de buurt worden daar maatregelen tegen genomen om de watervogels te beschermen (zoals een stroomdraad of een groot/hoog net boven het hele verblijf).

Duif

Op veel kinderboerderijen zijn duiven. Niet alleen omdat de kinderboerderij zelf postduiven of sierduiven houdt, maar ook heeft al het voer van de andere dieren op de kinderboerderij een sterke aantrekkingskracht op de duiven. Ze pikken er graag een graantje van mee. In de stad is immers lang niet altijd genoeg eten voor hen. Om te voorkomen dat er zoveel duiven komen dat men er op de kinderboerderij of in de omgeving last van gaat ondervinden is een diervriendelijk beheersplan daarom extra belangrijk. Door het plaatsen van een duiventil kan men de populatie diervriendelijk beheren en geeft men gelijk educatie over hoe om te gaan met dieren die overlast kunnen veroorzaken als ze in te grote getale verschijnen.

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor duiven wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van de duif.
- Duiven worden gehuisvest in koppels of groepen in ruime volières of in open duiventillen.
- Er moeten voldoende nestschalen zijn voor de duiven waar de koppels op (kunsteieren) kunnen broeden.
- De volièrè of duiventil moet zonlicht toelaten en in ieder geval deels overdekt zijn zodat de duiven een goede schuilplek hebben.
- Duiven zijn oorspronkelijk rotsvogels, zij vinden het daarom bijzonder prettig als er stenen zijn waar zij op kunnen zitten.
- Er is zand aanwezig waar de duiven een zandbad in kunnen nemen.
- Er moet de gelegenheid zijn om een bad te nemen.

Gezondheid

- Duiven hebben naast gemengd postduivenvoer ook grit nodig en vers water.
- De duiven worden twee keer per jaar ontwormd en ontluist.
- De duiven worden jaarlijks preventief ingeënt tegen het paramixovirus.
- Zieke duiven worden gelijk in quarantaine gebracht en daar behandeld om verdere besmetting in de groep te voorkomen. Een vogeldierenarts wordt geraadpleegd.

- Men is bekend met de symptomen en behandeling van ziekten als het Geel en het paramixovirus; ziekten die ook op andere vogels en de mens overdraagbaar zijn. Bij zieke duiven dient men ook iedere keer na contact de handen goed te ontsmetten met ontsmettingsmiddel.
- Personeel dat de volières en tillen schoon maken draagt beschermende kleding en mondkapjes.

Inperkingen

- De duiven worden niet gebruikt of verhuurd voor evenementen zoals wedstrijden, bruiloften, begrafenissen etc. Ze worden niet gekleurd, gekortwiekt of geleewiekt.

Benaderen en hanteren

- Met beide handen gevouwen over de vleugels en borst de duif omklemmen. Nooit naar de staart grijpen.

Transport

- Indien nodig in speciale duiventransportkist, schoenendoos met voldoende luchtgaten of kattenmand met doek er over.

Fokken en opvang

- Er wordt niet gefokt met duiven. De nesten worden twee keer per week gecontroleerd en de eieren worden vervangen door kunsteieren.
- In het aanvullen van duiven en sierduiven kunnen vogelopvangcentra een rol spelen.

Herplaatsing

- De duiven worden oud op de boerderij, gaat dit niet door omstandigheden dan wordt er contact gelegd met een vogelopvang of andere boerderij en naar een oplossing gezocht.

Levensbeëindiging

- Een duif verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Duiven worden niet naar de poelier gebracht, als consumptieproduct aangeboden of meegegeven aan bezoekers.
- Euthanasie vindt alleen plaats bij uitzichtloos lijden en wordt alleen door een dierenarts uitgevoerd.

Toezicht en veiligheid

- Bij vorst zorgen dat de duiven geen bad kunnen nemen.

Volièrevogel

Volièrevogels zijn dieren die het liefst zonder beperkingen willen vliegen. Ze zijn niet zo gedomesticeerd als boerderijdieren. Om deze reden zijn ze minder geschikt voor een kinderboerderij.

Huisvesting

- Bij de inrichting van de verblijven voor volièrevogels wordt rekening gehouden met het soorteigen gedrag van deze vogels.
- Er wordt rekening gehouden met de natuurlijke groepssamenstelling van de vogelsoort.
- Het hok moet zo gemaakt zijn dat de vogels een vlucht kunnen maken, zowel horizontaal als verticaal. Zorg dat de volièrre niet te vol zit want dat verstoort het evenwicht.
- Afhankelijk van de vogel wordt de lengtemaat opgemaakt en het materiaal aangepast. Vogels verblijven het liefst in een buiten volièrre met een goed geïsoleerd en vorstvrij nachtverblijf, waar ze 's zomers en 's winters kunnen blijven.
- De volièrre wordt aangekleed met natuurlijk materiaal, zowel op de bodem als in de ruimte zelf, bijvoorbeeld met takken, struiken, bomen en zand.
- De meeste vogels houden ervan een bad te nemen, dus zorg voor een gelegenheid daartoe.
- De bovenkant is overdekt om te voorkomen dat er uitwerpselen van in het wild levende vogels in het hok komen. Dit ter voorkoming van ziektes en bescherming tegen roofdieren.
- Vogels worden niet in de kantine gehouden. Ze moeten rust kunnen nemen en zich terug kunnen trekken.
- Een papegaai kan niet solitair gehouden worden. Zonder soortgenoot bestaat er een grote kans dat het dier wegwijnt, zich gaat kaalplukken en ziek wordt.

Gezondheid

- Een vogel heeft (fijn)gritachtig materiaal nodig voor het malen van voedsel en kalk.
- Voer wordt afgestemd op de soort, en aangevuld met groente en fruit.
- Jaarlijks preventief ontwormen of mestonderzoek doen (Met een aan de bovenkant goed afgesloten volièrre is de kans op besmetting kleiner).
- Soms is er verzorging nodig aan snavel of nagels. Bij het gebruik van goed materiaal (slijpstocken en dergelijke) zal dit niet vaak nodig zijn en ook dan geldt: naar de dierenarts!
- Zieke vogels worden direct in quarantaine gebracht en daar behandeld om verdere besmetting in de groep te voorkomen. Een vogeldierenarts wordt geraadpleegd.

Inperkingen en beperkingen

- Vogels worden niet geleewiekt.
- Als het nodig is voor de veiligheid van het dier, mag de vogel professioneel gekortwiekt worden.
- Er kan overwogen worden om vogels als papegaaien te kortwieken om hen meer vrijheid te geven. Ze kunnen dan ook samen buiten zitten op een stok en krijgen daardoor meer bewegingsvrijheid. Het is dan voor het welzijn van het dier, dat in dit geval veel meer bewegingsruimte en aandacht krijgt, beter.

Benaderen en hanteren

- Een vogel wordt alleen bij nood gepakt (onderzoek of behandeling).
- Als een kleine vogel gepakt moet worden gebeurt dit met de hand over de vleugels zodat ze die niet kunnen beschadigen en met duim en wijsvinger over de kaak (zie afbeelding).
- Tamme vogels krijgen de tijd om zelf op de hand of arm te lopen als ze dit geleerd hebben. Anders kan i.p.v. van met een handschoen een handdoek gebruikt worden (handschoen is vaak eng).

Transport

- Vervoer de vogels in een zo klein mogelijke ruimte zodat ze zich minder snel bezeren en maak het donker (let op dat er wel lucht bij komt). Dierenwinkels verkopen kartonnen doosjes speciaal voor vogels. Let op dat de vogel er niet doorheen bijt (vooral bij kromsnavel). Er bestaan ook speciale vogeltransportboxen.

Fokken en opvang

- Om te voorkomen dat er jongen komen, worden de eieren vervangen worden door kunsteieren.
- Er worden geen vogels of eieren van fokkers gehaald.
- De nesten worden twee keer per week op eieren gecontroleerd.
- Er wordt contact gelegd met een vogelopvang of een dierenbeschermingsorganisatie, indien er vogels gewenst zijn om de groepssamenstelling te verbeteren.
- Eieren worden alleen uitgebroed (door de vogel zelf) als het de groepssamenstelling ten goede komt. De jonge vogels blijven op de boerderij, worden niet verkocht.

Herplaatsing

- De vogels worden oud op de boerderij. Gaat dit niet door omstandigheden, dan wordt er in samenwerking met een vogelopvang of andere boerderij naar een oplossing gezocht.

Euthanasie

- Een volièrevogels verblijft op de boerderij tot het einde van zijn/haar leven.
- Euthanasie vindt indien mogelijk plaats op de boerderij zelf en wordt alleen door een dierenarts uitgevoerd.

Toezicht en veiligheid

- Volière vogels zijn geen dieren om op te pakken.
- Bezoekers moeten ze van een afstand kunnen bekijken.
- Bij vorst zorgen dat de vogels geen bad kunnen nemen.
- Vogels worden niet door bezoekers gevoerd en dit moet duidelijk aangegeven staan.

Tekst en samenstelling

Sandra van de Werd
Stichting Comité Dierennoodhulp

Fina van der Ahe en Estera Waas
Stichting Dierenvangnet

Vormgeving

Fred Klopper
Miix

Colofon